

Policejní akademie České republiky v Praze

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra krizového řízení

Bakalářská práce

Téma: Bezpečnostní systémy států zařazených do
Evropské politiky sousedství

Vedoucí práce

Mgr. Kristýna Holubová

Autor práce

Viorel Sandu

Forma studia: Kombinovaná

Studijní obor: Bezpečnostní management ve veřejné správě

Čestné prohlášení

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne: 29.08.2023

Poděkování

Děkuji vedoucí/mu Mgr. Kristýna Holubová své bakalářské práce za velmi cenné rady, doporučení, konzultace, a především poskytnutí materiálů k vypracování této práce.

Anotace

Bakalářská práce „Bezpečnostní systémy států zařazených do Evropské politiky sousedství“ popisuje nejprve východiska a cíle Evropské politiky sousedství jakožto nástroje zahraniční politiky Evropské unie. Dále se zaměřuje na definování bezpečnostních systémů, bezpečnostní politiky, vymezení a pojetí hrozeb, na obecnou strukturu bezpečnostních systémů samostatných států a nastavení spolupráce v rámci nadnárodních organizací. Těžištěm práce však jsou specifika, vzájemné rozdíly i společné rysy bezpečnostních systémů ve třech vybraných postsovětských republikách účastnících se Evropské politiky sousedství – tedy v Arménii, Gruzii a Moldavsku, a jejich porovnání se situací především v České republice coby členském státu EU i NATO.

Klíčová slova

Evropská politika sousedství, zahraniční politika Evropské unie, Bezpečnostní systém, bezpečnostní složky, bezpečnostní hrozby, bezpečnostní prostředí

Anotation

The bachelor thesis "Security systems of the countries included in the European Neighbourhood Policy" first describes the background and objectives of the European Neighbourhood Policy as an instrument of the European Union's foreign policy. It then focuses on the definition of security systems, security policy, the definition and concept of threats, the general structure of the security systems of the individual states and the setting of cooperation within supranational organisations. However, the focus of the thesis is on the specifics, mutual differences and common features of security systems in three selected post-Soviet republics participating in the European Neighbourhood Policy - i.e. Armenia, Georgia and Moldova, and their comparison with the situation in the Czech Republic as an EU and NATO member state.

Keywords

European Neighbourhood Policy, European Union Foreign Policy, Security System, Security Forces, Security Threats, Security Environment

OBSAH

OBSAH	6
ÚVOD	8
1. VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	10
2. ZEMĚ ZAHRNUTÉ DO EVROPSKÉ POLITIKY SOUSEDSTVÍ, ZÁKLADNÍ ÚDAJE	15
2.1 Obecné cíle.....	15
2.2 Nástroje	16
2.3 Partnerské země.....	17
3. OBECNÁ SPECIFIKA BEZPEČNOSTNÍCH SYSTÉMŮ	26
3.1 Bezpečnostní systém EU.....	28
4. SOUČÁSTI BEZPEČNOSTNÍCH SYSTÉMŮ	30
4.1. Ozbrojené síly	31
4.2 Policie	32
4.3 Zpravodajské služby	34
4.4 Soukromé bezpečnostní služby	34
5. PRAKTICKÁ ČÁST – BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉMY VYBRANÝCH STÁTŮ ZAHRNUTÝCH DO EVROPSKÉ POLITIKY SOUSEDSTVÍ	36
5.1. Arménská republika	37
5.1.1 Ozbrojené síly Arménie	38
5.1.2 Arménská policie	41
5.1.3 Národní bezpečnostní služba Arménské republiky	42
5.1.4 Reformy bezpečnostního systému Arménie	43
5.1.5 Soukromé bezpečnostní služby v Arménii	45
5.2. Gruzie	46
5.2.1 Ozbrojené síly Gruzie	46
5.2.2. Policie Gruzínské republiky	47

5.2.3 Zpravodajské služby Gruzie	49
5.2.4. Soukromé bezpečnostní služby v Gruzii.....	50
Obrázek 3:Mapa Gruzii	50
5.3 Moldavská republika	51
Obrázek 4:Mapa Moldávie	51
5.3.1 Ozbrojené síly Moldavské republiky	53
5.3.3. Oddíly karabiníků.....	56
5.3.4 Moldavská Zpravodajská a bezpečnostní služba	57
5.3.5 Soukromé bezpečnostní agentury v Moldavsku	58
ZÁVĚR.....	65
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	69
Seznam obrázků.....	70
POUŽITÁ LITERATURA.....	71
PŘÍLOHY	84

ÚVOD

Vlastní bezpečnostní politika je jedním ze základních atributů každého suverénního státu. Zároveň je však žádoucí určitá míra kompatibility a koordinace bezpečnostních systémů zejména mezi bezprostředně sousedícími zeměmi respektive členy téhož společenství.

To je důležité zejména v rámci evropské integrace. Evropská unie (dále jen EU) sdružuje členské státy nejen za účelem spolupráce v oblasti ekonomické a kulturní, ale i udržení míru a vnitřní i vnější bezpečnosti. K tomu přistupuje snaha EU vytvářet v bezprostředním okolí evropského prostoru, zejména ze zemí usilujících o vstup do EU skupinu tzv. „bezpečných“ států, jakousi nárazníkovou zónu. Od roku 2003 upravuje vztahy EU se 16 z nejbližších východních a jižních sousedů EU tzv. Evropská politika sousedství (dále jen EPS, v angličtině European Neighbourhood Policy, ENP), jež si za jednu ze čtyř hlavních priorit stanovila i bezpečnost a tedy i sbližování bezpečnostních systémů zúčastněných států.

Je proto nanejvýš žádoucí zabývat se shodami a odlišnostmi bezpečnostních systémů těchto států, provázání bezpečnosti členských států EU a vnějších zemí a jejího vymezení v evropském právu. Z jejich srovnání lze vyvodit i řadu zajímavých závěrů vztahujících se k ČR.

Metodologie

Bakalářská práce je rešeršního charakteru. Na základě studia relevantních monografií, odborných článků i internetových zdrojů (zejména oficiálních webových stránek příslušných státních institucí i nadnárodních institucí) přináší základní údaje o EPS a zemích do ní zahrnutých, dále definuje obecná specifika a součásti bezpečnostních systémů a především se zaměří na jejich konkrétní podobu ve vybraných státech EPS. Pro tento účel byly zvoleny někdejší sovětské svazové republiky Arménie, Gruzie a Moldavsko, tedy státy spíše menší, ohrožované jak zájmy mocnějších zemí v regionu, tak etnickými spory na vlastním území. Srovnání

struktury a funkce bezpečnostních složek v těchto státech může posloužit k definování obecnějších problémů bezpečnosti na celoevropské úrovni.

1. VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Následující kapitola objasňuje základní pojmy vyskytující se opakovaně ve více kapitolách bakalářské práce.

Abcházie – území na rozhraní Kavkazu a černomořského pobřeží, autonomní součást Gruzie, respektive samozvaný stát, jehož nezávislost uznává pouze Rusko a několik dalších zemí. Ve starověku součást Římské říše, ve středověku výrazný konkurent Gruzie v úsilí o ovládnutí a sjednocení zakavkazských území. V 19. století objekt sporů mezi carským Ruskem a Osmanskou říší, po 1. světové válce se stává součástí SSSR nejprve jako samostatná republika, později v rámci Gruzínské SSR. Po celou dobu existence Sovětského svazu i po jeho rozpadu usilovala Abcházie o vymanění z gruzínského vlivu, v roce 1992 se pokusila vyhlásit nezávislost, nejméně třikrát (v roce 1992, 2008 a 2014) situace vygradovala válečným stavem, kdy Abcházii proti Gruzíncům podporovalo Rusko, případně další kavkazské národy.¹

Bezpečnostní systém – všechny složky státu zajišťující ochranu před hrozbami vnějšími (ozbrojené síly) i vnitřními (policie a podobné sbory).²

Branná povinnost – povinnost občana k plnění úkolů ozbrojených složek, nastoupení vojenské služby či jiné činnosti v rámci obrany státu, a to zpravidla jen v době trvání přímé vojenské hrozby nebo jiné mimořádné situace.³

---

¹ GAMAĤARIA, Džemal, LORTHKIPHANIDZE, Mariam a AĤALADZE, Lia. *Abcházie v dějinách gruzínského státu*. Přeložil Tomáš DANĚK. Praha: Mezera, 2014. ISBN 978-80-87148-36-5.

² BALABÁN, Miloš, PERNICA, Bohuslav a kol. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. s.12. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3150-9

³ Zákon č. 585/2004 Sb. – *Zákon o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon)*.

Europol - agentura Evropské unie zabývající se mezinárodní spoluprací při prevencí a potírání organizované trestné činnosti.⁴

Eurojust – agentura Evropské unie pro justiční spolupráci.⁵

Evropská politika sousedství - systém bilaterálních dohod a společných akčních plánů EU se 16 jejími nejbližšími východními a jižními sousedy.⁶

Jižní Osetie – území v Kavkazu ležící uvnitř hranic Gruzie, avšak nárokuje si nezávislost pod faktickou vojenskou a hospodářskou správou Ruské federace. V minulých staletích se zde střídala období samostatného království Osetinců s obdobími nadvlády Gruzie i jiných, větších mocností (Mongolové, Persie, Osmanská říše). Po 1. světové válce se stává součástí Gruzínské SSR v rámci Sovětského svazu (zatímco Severní Osetie bylo součástí Ruska). Po rozpadu SSSR zůstalo u rozdělení Osetie mezi nově vznikající Ruskou federaci (severní část) a Gruzii (jižní část). Usilování Jižní Osetie o autonomii je tak součástí snah o znovuspojení Severní a Jižní Osetie v jeden celek, ovšem v rámci či s podporou Ruské federace a bez dalšího vlivu Gruzie. V roce 2008 situace eskalovala gruzínsko-osetinskou válkou (pravděpodobně zčásti vyprovokovanou Ruskem, avšak hlavní vina byla dávana poražené Gruzii a Jižní Osetie získala nezávislost, uznanou jen několika světovými státy.⁷

KGB - Výbor státní bezpečnosti (Komitet gosudarstvenoj beopasnosti) SSSR, měl své organizace v jednotlivých členských republikách a centrální řízení v Moskvě, plnil funkci hlavní zpravodajské a bezpečnostní služby.

---

⁴ Europol: <https://www.europol.europa.eu/> [online]

⁵ <https://www.eurojust.europa.eu/>

⁶ <https://www.eeas.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-neighbourhood-policy_en.

⁷ FOLTZ, Richard. *The Ossetes. Modern-Day Scythians of the Caucasus*. Bloomsbury Publishing, 2021. ISBN 9780755618460.

Náhorní Karabach – území uprostřed Malého Kavkazu, ležící de facto uvnitř hranic Ázerbájdžánu a pouze koridorem spojené s Arménií, avšak podléhající vojenské správě Arménie a za dohledu sil Ruské federace. V minulosti (do 19. století) ovládané i obývané převážně Armény, po rusko-perských válkách však postupně narůstal podíl Azerů, což vedlo až ke svěření území (v rámci SSSR) pod ázerbajdžánskou správu. V době rozpadu Sovětského svazu docházelo k vyvražďování a vyhánění Azerů z oblasti Karabachu a nárokování území nově vznikající Arménií. V letech 1992-1994 území předmětem otevřené války, od té doby zde existuje oficiálně neuznaná „Republika Arcach“ vojensky okupovaná Arménií, která usiluje o její připojení ke svému území.⁸

Partnerské státy v rámci EPS (nejsou členy EU) - Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Libye, Maroko, Palestina, Sýrie, Tunisko, Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Moldavsko a Ukrajina⁹

Podněstří – pruh území na levém břehu Dněstru uvnitř hranic Moldavska, obývané krom Moldavců i početnou ruskou a ukrajinskou menšinou. Po většinu historie území respektivě jeho části neustále měnily příslušnost k různým státním a mocenským útvarům, jmenovitě Litvě, Polsku, Moldávii, Ruské říši, Rumunsku, po 2. světové válce patřilo spolu s Moldavskou SSR k Sovětskému svazu, jemuž bylo – převážně ruskojazyčné – obyvatelstvo této enklávy silně loajální a naopak s nelibostí neslo postupnou rumunizaci nově vzniklého Moldavska. V roce 1992 zde proběhl otevřený vojenský střet, vedoucí ke vzniku oficiálně neuznané Podněstrské moldavské republiky.¹⁰

---

⁸ DE WAAL, Thomas. *Black Garden. Armenia and Azerbaijan through Peace and War*. NYU Press, 2013. ISBN 9780814760321.

⁹ <https://www.eeas.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-neighbourhood-policy_en.

¹⁰ KING, Charles. *The Moldovans: Romania, Russia, and the Politics of Culture*. Stanford: Hoover Institution Press, 2013. s. 179-208. ISBN 0817997938.

Povinná (základní) vojenská služba – některými státy vyžadovaná časově omezená (v závislosti na státu obvykle v řádu několika měsíců až několika let) povinná služba občanů (mužského nebo v některých státech obojího pohlaví) v armádě či jiných bezpečnostních složkách. Ve většině států, které povinnost nastoupení základní vojenské služby vůči svým občanům uplatňují, existuje možnost nahrazení služby v armádě prací ve zdravotnických, sociálních a jiných veřejně prospěšných organizacích (alternativní služba). I státy, které povinnou vojenskou službu neukládají, mají zpravidla uzákoněnu brannou povinnost (nejčastěji pro obě pohlaví v různě vymezeném rozmezí produktivního věku), uplatňovanou jen za mimořádné bezpečnostní situace.¹¹

Postsovětské státy – celkem 14 bývalých svazových republik (tj. bez započtení Ruské federace), které byly, nejčastěji od 20. popř. 40. let 20. století součástí SSSR a v roce 1991 vyhlásily nezávislost. Tato práce se z postsovětských států věnuje Arménii, Gruzii a Moldavsku (do roku 1991 Arménská, Gruzínská a Moldavská sovětská socialistická republika).

Schengenský prostor – území v současné době zahrnující 27 evropských států, na kterém je osobám dovolen přechod hranic na libovolném místě (mimo hraniční přechody a bez hraniční kontroly). Zahrnuje členské státy EU mimo Irsko, Kypr, Rumunsko a Bulharsko, naopak z nečlenských států Island, Norsko, Švýcarsko a Lichtenštejnsko.¹²

Společenství nezávislých států (SNS) – východoevropská nadnárodní organizace vzniklá roku 1991, po rozpadu Sovětského svazu, z 9 bývalých svazových republik, v současnosti zahrnuje Arménii, Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldavsko, Ruskou federaci, Tádžikistán a Uzbekistán.¹³

---

¹¹LINCH, Kevin. Conscripton. Mainz: Institute of European History (IEG), 2012.

¹² <https://www.schengenvisainfo.com/schengen-visa-countries-list/>

¹³ Organizace smlouvy o kolektivní bezpečnosti (anglická verze). <https://en.odkb-csto.org/>. [online] [cit. 12. 07. 2023]

Studená válka – označení vojenského a politického napětí (byť bez otevřených ozbrojených střetů) mezi Východním blokem (tj. SSSR a jeho převážně komunistickými vazalskými a spojeneckými státy) a „Západem“ (tj. USA, většinou západní Evropy a dalšími spojenci). Časově lze ohraničit přibližně koncem 2. světové války a rozpadem Sovětského svazu v roce 1991.

Visegrádská čtyřka, Visegrádská skupina, země Visegrádu – souborné označení pro původně tři geograficky, historicky a kulturně blízké středoevropské státy – Polsko, Maďarsko a ČSFR, které v roce 1991 podepsaly formální deklaraci o blízké spolupráci zejména v oblasti evropské integrace. Od rozdělení ČSFR na Českou republiku a Slovenskou republiku v roce 1993 lze hovořit o alianci čtyř států.

Zakavkazsko (Jižní Kavkaz) - území ohraničené na severu Velkým Kavkazem, na jihu Malým Kavkazem, na východě Kaspickým a na západě Černým mořem, zahrnující dnešní Arménii, Ázerbájdžán a Gruzii včetně jejich sporných (separatistických) území.

2. ZEMĚ ZAHRNUTÉ DO EVROPSKÉ POLITIKY SOUSEDSTVÍ, ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Evropská politika sousedství (dále jen EPS) není formálně společenstvím ani institucí, ale spíše systémem bilaterálních dohod a společných akčních plánů EU se 16 jejími nejbližšími východními a jižními sousedy. Roku 2003 zveřejnila Evropská komise prohlášení o „Širší Evropě“ a strategii, stanovující hlavní cíle a zásady EPS, zeměpisný dosah i způsob financování.

Z května 2004, po tehdejších historicky největším rozšíření EU, pochází strategie stanovující za cíl sdílení výhod rozšíření se zeměmi v sousedství¹⁴.

2.1 Obecné cíle

Dnešním hlavním cílem politiky sousedství je stabilizace regionu z politického, ekonomického i bezpečnostního hlediska, posilování stability, bezpečnosti, blahobytu všech, jichž se to týká zachovávání hodnot demokracie, právního státu a dodržování lidských práv v partnerských zemích, včetně práv menšin, prosazování dobrých sousedských vztahů a principů tržního hospodářství a udržitelného rozvoje. Jedním z cílů je i hledání společných závazků v oblasti boje proti terorismu a řešení konfliktů.

V nejobecnějších rysech je tento přístup od roku 2015 shrnut do čtyř hlavních priorit

1. Vlášda práva, demokracie a lidská práva,
2. Ekonomický rozvoj pro stabilizaci,
3. Bezpečnost
4. Migrace

První tři zmiňované priority jsou ve formulacích základních cílů přítomny od počátků fungování EPS, poslední byla explicitně formulována zejména v reakci na nekontrolovanou vlnu ilegální migrace z let 2015- 2016, s otázkou vnitřní i vnější

---

¹⁴ <https://euroskop.cz/> [online] [cit. 20. 06. 2023] Dostupné na: <https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/zahranici-a-bezpecnost/evropska-politika-sousedstvi/>.

bezpečnosti bezprostředně souvisí a ještě podtrhla důležitost spolupráce s partnerskými zeměmi EU.¹⁵

2.2 Nástroje

EU podporuje cíle EPS prostřednictvím politického dialogu a řady dalších nástrojů, včetně finanční podpory a technické spolupráce. Základem pro stanovení priorit pomoci jsou programy přidružení, priority partnerství a jejich ekvivalenty, které stanoví programy politických a hospodářských reforem s krátkodobými a střednědobými prioritami. Jsou společně dohodnuté a odrážejí potřeby, zájmy a možnosti EU a každého partnera. Programy přidružení a priority partnerství vycházejí ze stávajících právních dohod s EU - dohod o přidružení nebo dohod o partnerství a spolupráci. V rámci EPS byly vytvořeny další nástroje pro podporu přístupu na trh, zejména prostřednictvím vyjednávání o prohloubených a komplexních zónách volného obchodu.¹⁶

Prvním krokem je vypracování zprávy o politické a ekonomické situaci jednotlivých zemí, a stanovení priorit spolupráce. Následuje vypracování Akčního plánu. Ten je hlavním operačním nástrojem Politiky sousedství, v současnosti je vypracován pro 12 partnerských států (zatím chybí dohoda s Libyí, Sýrií a Běloruskem) a obsahuje pro všechny země stejné kapitoly (politický dialog a reformy; ekonomická a sociální spolupráce a rozvoj; otázky obchodu a tržní reformy; spolupráce v oblasti spravedlnosti, bezpečnosti a svobody; sektorální otázky a lidské zdroje), jejich obsah se ale liší a vždy v horizontu 3-5 let se stanovují priority. Každoročně jsou vydávány hodnotící zprávy o pokroku týkající se jednotlivých zemí.

Finanční hledisko spolupráce s většinou partnerů pak je řešeno pomocí nástroje EU pro mezinárodní spolupráci a partnerství nazvaného Global

---

¹⁵ <https://euroskep.cz/> [online] [cit. 20. 06. 2023] Dostupné na: <https://euroskep.cz/evropska-unie/politiky-eu/zahranici-a-bezpecnost/evropska-politika-sousedstvi/>.

¹⁶ <https://www.eeas.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-neighbourhood-policy_en.

Europe: Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument (NDICI). Ten postupně nahradil dřívější nástroj European Neighbourhood Instrument (ENI).

2.3 Partnerské země

V současnosti je součástí EPS 16 partnerských států - jižní sousedé (Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Libye, Maroko, Palestina, Sýrie a Tunisko) a východní sousedé (Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Moldavsko a Ukrajina). Dne 9. února 2021 přijala Evropská komise společné sdělení o obnoveném partnerství s jižním sousedstvím, kterým se zavádí nová agenda pro Středomoří s cílem obnovit a posílit partnerství EU s tímto regionem. Z východních sousedů Bělorusko v červnu 2021 oznámilo, že pozastavuje svou účast v rámci Východního partnerství, které tvoří součást EPS¹⁷.

Obrazek 1: Mapa 16 partnerských států

Zdroj: Vlastní Zpracování

---

¹⁷ EU reproves Belarus walkout from the Eastern partnership. <https://www.euractiv.com> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/europe-s-east/news/eu-reproves-belarus-walkout-from-the-eastern-partnership/>.

Alžírsko

Alžírsko spolupracuje s EU v rámci programu Obnovené partnerství se zeměmi jižního sousedství – nová agenda pro Středomoří. Dohoda o přidružení mezi EU a Alžírskem platí od roku 2005, priority partnerství byly stanoveny 31. března 2017. Pomoc EU Alžírsku je v období 2021-2027 financována především prostřednictvím nástroje sousedství pro rozvoj a mezinárodní spolupráci (NDICI). Nahrazuje evropský nástroj sousedství (ENI) na období 2014-2020, jehož prostřednictvím bylo na programy spolupráce s Alžírskem uvolněno 236 milionů EUR.

Klíčovými sektory spolupráce jsou:

- Energetická transformace a opatření v oblasti klimatu
- správa ekonomických záležitostí a místní rozvoj
- Diverzifikovaný, udržitelný a inkluzivní růst, pracovní místa včetně zelených a digitálních¹⁸

---

¹⁸ Stránka ENP o Alžírsku. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/algeria_en

Egypt

Egypt spolupracuje s EU v rámci programu Obnovené partnerství se zeměmi jižního sousedství – nová agenda pro Středomoří. Dohoda o přidružení mezi EU a Egyptem platí od roku 2004, tři hlavní priority partnerství byly stanoveny 19. června 2022. Jsou jimi: 1) udržitelné moderní hospodářství a sociální rozvoj; 2) partnerství v zahraniční politice a 3) posílení stability. Rámcem spolupráce Evropské unie s Egyptem je víceletý orientační program na období 2021-2027, který vychází z nových priorit partnerství a podporuje Egypt v těchto oblastech:

- zelený a udržitelný rozvoj;
- lidský rozvoj, budování hospodářské odolnosti a prosperity prostřednictvím ekologického a digitálního přechodu a
- sociální soudržnost a rozvoj moderního a demokratického státu.¹⁹

Izrael

Izrael je jedním z nejstarších partnerů EU, má s ní Dohodu o přidružení již z roku 2000, Evropsko-izraelský akční plán byl dohodnut v roce 2005 na základě společných hodnot demokracie, dodržování lidských práv, právního státu a základních svobod. Platnost programu byla prodloužena do roku 2025. Izrael je součástí evropské politiky sousedství a vzhledem k pokročilému stupni hospodářského rozvoje získává finanční prostředky z nástroje sousedství, rozvoje a mezinárodní spolupráce (NDICI), které jsou převážně využívány na realizaci institucionálních twinningových projektů.

Prostřednictvím twinningového nástroje EU podporuje sblížování izraelských norem a standardů ve veřejné správě s normami a standardy EU a nabízí možnost sdílení osvědčených evropských postupů v mnoha oblastech.²⁰

---

¹⁹ Stránka ENP o Egyptu. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/egypt_en.

²⁰ Stránka ENP o Izraeli. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/israel_en.

Jordánsko

Jordánsko spolupracuje s EU v rámci programu Obnovené partnerství se zeměmi jižního sousedství – nová agenda pro Středomoří. Dohoda o přidružení mezi EU a Jordánskem platí od roku 2002. Jordánsko je pro EU důležitým partnerem pro vyjednávání v regionu, zejména v souvislosti se Syrskou krizí od roku 2011. Priority, jimiž se partnerství bude řídit do roku 2027, byly schváleny 2. června 2022. Jsou založeny na společných hodnotách a dialogu a mají podporovat reformy v oblastech řádné správy věcí veřejných, právního státu, lidských práv, sociální soudržnosti a rovných příležitostí pro všechny, nediskriminace, ochrany životního prostředí a klimatu, makroekonomické stability a podnikatelského prostředí.²¹

Libanon

Cílem partnerství mezi EU a Libanonem je podpořit rozvoj Libanonu jako stabilní, demokratické, politicky otevřené a hospodářsky silné země. Dohoda o přidružení mezi EU a Libanonem vstoupila v platnost v dubnu 2006.

V listopadu 2016 přijaly EU a Libanon priority partnerství (prodloužené do konce roku 2021), které stanovují rámec pro politickou angažovanost EU a posílenou spolupráci s Libanonem. Jejich součástí byla rovněž přiložená dohoda mezi EU a Libanonem, která nastiňuje vzájemné závazky a opatření k řešení dopadů syrské krize a usiluje o zlepšení životních podmínek jak uprchlíků dočasně žijících v Libanonu, tak libanonských občanů.

Již dříve zmíněný evropský nástroj sousedství (ENI) z období 2014-2020 byl nahrazen, podobně jako v případě Alžírsko, novým bilaterálním nástrojem pro financování - nový nástroj sousedství, rozvojové a mezinárodní spolupráce (NDICI), který se stal rámcem spolupráce EU pro období 2021-2027.²²

---

²¹ Stránka ENP o Jordánsku. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/jordan_en.

²² Stránka ENP o Libanonu. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/lebanon_en

Libye

Jak již bylo uvedeno výše, Libye nemá vypracován akční plán ani dohodu o přidružení. S EU spolupracuje zejména na základě nástroje NDICI.

Libye je klíčovou zemí na centrální středomořské migrační trase, která v posledních letech zaznamenala nejvyšší počet odchodů do Itálie a která hostí obzvláště velký počet migrantů. V této souvislosti se EU snaží chránit migranty a uprchlíky a podporovat místní komunity v Libyi a zároveň přijímá opatření na snížení počtu nelegálních odchodů prostřednictvím správy hranic a boje proti převaděčství a obchodování s lidmi.²³

Maroko

Maroko má s EU dohodu o přidružení již od roku 2000 a díky tomu se při vzniku EPS stalo jedním z privilegovaných partnerů. Deklarace priorit zakládající strategický a multidimenzionální privilegovaný vztah s EU pochází z 27. června 2019. Evropský nástroj sousedství (ENI) pro financování z období 2014-2020 byl jako v případě dalších zemí EPS nahrazen novým nástrojem sousedství, rozvojové a mezinárodní spolupráce (NDICI), který se stal rámcem spolupráce EU pro období 2021-2027.

I Maroko využívá twinningových nástrojů pro sblížení veřejné správy s evropskými normami. Maroko v současné době čerpá finanční prostředky ve výši 236 milionů EUR v rámci severoafrického okna EUTF-Afrika, které podporují provádění marocké strategie v oblasti migrace a azylu prostřednictvím projektů zaměřených na ochranu zranitelných migrantů a uprchlíků, doprovod dobrovolných návratů a reintegrace v zemích původu a podporu vytváření legálních cest a ekonomických příležitostí pro mladé talenty jako alternativy k nelegální migraci.²⁴

---

²³ Stránka ENP o Libyi. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/libya_en.

²⁴ Stránka ENP o Maroku. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/morocco_en.

Palestina

EU uznává a podporuje nezávislost státu Palestina. Partnerství mezi EU a Palestinou je založeno na Prozatímní dohodě o přidružení v oblasti obchodu a spolupráce, podepsané již roce 1997 mezi tehdejším Evropským společenstvím a Organizací pro osvobození Palestiny jménem Palestinské samosprávy. V květnu 2013 byl v rámci evropské politiky sousedství schválen akční plán EU-Palestina, který stanoví program hospodářské a politické spolupráce s EU. Akční plán byl nedávno prodloužen o další tři roky, tedy do roku 2025.

Hlavním finančním nástrojem EU pro Palestinu pro léta 2021-2027 je jako v případě dalších zemí Nástroj sousedství a rozvojové spolupráce (NDICI).

Společná evropská strategie pro Palestinu na období 2021-24 byla přijata dne 22. listopadu 2022. Strategie stanoví cílené a společné priority EU a členských států EU. Je v souladu s palestinským národním politickým programem na období 2017-2022, který přijala palestinská samospráva v prosinci 2016. V návaznosti na strategii na období 2017-2020 se zaměří na pět vzájemně propojených pilířů (demokracie, právní stát a lidská práva; reforma veřejné správy, fiskální konsolidace a politika; udržitelné poskytování služeb; změna klimatu, přístup k soběstačným vodohospodářským a energetickým službám; udržitelný hospodářský rozvoj).²⁵

Sýrie

Sýrie byla partnerem v rámci EPS, ovšem po eskalaci násilí a opakovaném porušování lidských práv v souvislosti se Syrskou krizí v roce 2011 EU v květnu téhož roku veškerou bilaterální spolupráci s touto zemí pozastavila a uvalila na ni specifické sankce. 14. března 2017 byla přijata strategie EU pro Sýrii zahrnující především pomoc civilnímu obyvatelstvu. Dělo se tak v letech 2014-2020

---

²⁵ Stránka ENP o Palestině. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/palestine_en.

prostřednictvím nástroje ENI, v období 2021-2027 pak je v chodu již dříve zmiňovaný Nástroj sousedství a rozvojové spolupráce (NDICI).²⁶

Tunisko

Tunisko spolupracuje s EU v rámci programu Obnovené partnerství se zeměmi Jižního sousedství – nová agenda pro Středomoří, ale vztahy mezi EU a Tuniskem se formálně datují již od roku 1976 a jejich právním základem je dohoda o přidružení podepsaná v roce 1995. Jedná se tedy o jednoho z nejstarších partnerů EU zejména v oblasti Středomoří. EU a Tunisko uzavřely v roce 2012 privilegované partnerství, které se promítlo do akčního plánu na období 2013-2017 s cílem posílit vazby mezi EU a Tuniskem. Startegické priority byly přijaty v listopadu 2018. Přelomová pro partnerství Tunisko-EU byla revoluce v roce 2011. Od té doby je EU klíčovým partnerem Tuniska při podpoře jeho přechodu k moderní demokracii. Všemi svými nástroji podporuje demokratické a socioekonomické reformy, doprovází volební procesy, prosazuje lidská práva, posiluje aktéry občanské společnosti, posiluje hospodářskou a obchodní integraci a zlepšuje bezpečnost. Dělo se tak v letech 2014-2020 prostřednictvím nástroje ENI, období 2021-2027 je opět řešeno prostřednictvím Nástroje sousedství a rozvojové spolupráce (NDICI). I Tunisko využívá twinningových nástrojů pro partnerství tuniské a evropské veřejné správy.

Tunisko od roku 2014 využívá financování v rámci Okna pro severní Afriku na podporu úsilí o zlepšení řízení migrace a správy hranic, řešení příčin nelegální migrace a udržení místních komunit, které hostí uprchlíky.²⁷

Arménie

---

²⁶ Stránka ENP o Sýrii. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/syria_en.

²⁷ Stránka ENP o Tunisku. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/tunisia_en.

EU spolupracuje s Arménií v rámci Evropské politiky sousedství, konkrétně Východního partnerství. Vztahy mezi Evropskou unií a Arménií vychází z dohody o komplexním a posíleném partnerství mezi EU a Arménií, která byla podepsána při příležitosti summitu Východního partnerství v Bruselu v listopadu 2017 a vstoupila v prozatímní uplatňování dne 1. června 2018. Rámcem spolupráce pak je víceletý programový dokument na období 2017-2020.²⁸

Ázerbájdžán

EU spolupracuje s Ázerbájdžánem v rámci Evropské politiky sousedství, konkrétně taktéž Východního partnerství. Bilaterální vztahy Evropské unie s Ázerbájdžánem jsou založeny na dohodě o partnerství a spolupráci z roku 1999. V únoru 2017 zahájily EU a Ázerbájdžán jednání o nové rámcové dohodě, jejímž cílem je dát nový impuls politickému dialogu a vzájemně prospěšné spolupráci. Priority partnerství byly rovněž schváleny Radou pro spolupráci dne 28. září 2018.²⁹

Bělorusko

Jak již bylo uvedeno, po běloruských prezidentských volbách z roku 2020 se výrazně zhoršila situace v oblasti lidských práv, demokracie a právního státu a v současnosti dochází k revizi partnerského vztahu EU s touto zemí. Akční plán pro spolupráci nikdy vypracován nebyl.³⁰

Gruzie

EU spolupracuje s Gruzii v rámci Evropské politiky sousedství, konkrétně Východního partnerství. Vztahy mezi Evropskou unií a Gruzii jsou založeny na dohodě o přidružení mezi EU a Gruzii včetně prohloubené a komplexní zóny

---

²⁸ Stránka ENP o Arménii. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/armenia_en.

²⁹ Stránka ENP o Ázerbájdžánu. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/azerbaijan_en.

³⁰ Stránka ENP o Bělorusku. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/belarus_en.

volného obchodu, která vstoupila v platnost v červenci 2016 a usiluje o politické přidružení a hospodářskou integraci.

Dne 3. března 2022 Gruzie předložila své žádosti o členství v EU³¹. Pokud se stane kandidátskou, popřípadě později členskou zemí EU, partnerství v rámci EPS tím zanikne.

Moldavsko

I s Moldávií EU spolupracuje v rámci Evropské politiky sousedství, konkrétně Východního partnerství.

Dne 3. března 2022 Moldávie předložila své žádosti o členství v EU. Pokud se stane kandidátskou, popřípadě později členskou zemí EU, partnerství v rámci EPS tím zanikne. V současné době, v souvislosti s napadením Ukrajiny Ruskem a zasažením Moldávie uprchlickou vlnou, EU plně podporuje Moldávii, její obyvatele i uprchlíky z Ukrajiny a zejména ochranu moldavských hranic.³²

Ukrajina

Do partnerství Ukrajiny s EU v rámci EPS výrazně zasáhla jednak agrese vojsk Ruské federace, jednak žádost Ukrajiny o členství v EU podaná 28. února 2022. Od té doby má partnerství EU s Ukrajinou specifickou podobu založenou především na podpoře ukrajinského lidu.³³

---

³¹ Stránka ENP o Gruzii. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/georgia_en.

³² Stránka ENP o Moldavsku. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/moldova_en

³³ Stránka ENP o Ukrajině. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine_en.

3. OBECNÁ SPECIFIKA BEZPEČNOSTNÍCH SYSTÉMŮ

Nalézt v literatuře přesnou a obecně přijímanou definici bezpečnostního systému je poměrně obtížné. Každopádně však úsilí o zajištění bezpečnosti, tedy eliminaci hrozeb, probíhá na různých, především národních a nadnárodních úrovních, přičemž pro národní státy se jedná o jednu ze základních funkcí (povinností). Poměrně dlouho (prakticky až do konce Studené války) se za hlavní vnější hrozbu považoval přímý vojenský útok ze strany jiného státu, za hlavní vnitřní hrozbu pak především kriminalita. S poklesem rizika přímého vojenského konfliktu (i díky zapojení národních států do globálních obranných struktur) a naopak s přibýváním nových forem např. terorismu, kybernetických útoků apod., kdy se navíc stírá hranice mezi vnitřním a vnějším ohrožením, je jasné, že původní převážně vojensko-mocenské pojetí bezpečností a bezpečnostních hrozeb nepostačuje. Dnes se všeobecně vychází z pojetí tzv. „Kodaňské školy“, která dělí oblast bezpečnosti (kategorie ohrožení) na pět základních sektorů:

Vojenský – tj. ono tradiční pojetí bezpečnosti coby obranyschopnosti státu či jiného útvaru

Politický – zaměřený na zachování suverenity státu

Ekonomický – ten ovšem dle autorů původní studie neoddělitelně souvisí s kapacitami nutnými pro zajištění „klasické“, vojenské bezpečnosti.

Environmentální - sem se řadí i přírodní a živelné pohromy, negativní vliv lidské činnosti na životní prostředí, environmentálně-ekonomické dopady nedostatku zdrojů apod.

Společenský – souvisí s bezpečností a stabilitou politickou, ovšem týká se míry koherence či naopak rozdělení společnosti podle jiných než národních identit (např. na základě náboženství či jiných ideologií, rasových, kmenových skupin apod.)³⁴.

---

³⁴ BUZAN, Barry, WAEVER, Ole a DE WILDE, Jaap. *Security – A New Framework for Analysis*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1998.s.22-23 ISBN 1555877842.

V souvislosti s tím, a také v reakci na nedávné události na východě Evropy, aktuální Bezpečnostní strategie ČR³⁵ identifikuje 20 hrozeb pro bezpečnost ČR či zdrojů nestability, z toho 7 se týká ohrožení ČR, Evropy, respektive demokratických zemí děním v Rusku, Číně, Korejské lidově demokratické republice, na Balkáně, Blízkém východě a severní či subsaharské Africe. Dalšími hrozbami, již nevázanými na konkrétní stát, pak jsou :

- Oslabování demokracie a právního státu,
- Terorismus, extremismus a organizovaný zločin,
- Negativní aspekty mezinárodní migrace,
- Změny klimatu a zhoršování životního prostředí,
- Šíření infekčních nemocí s pandemickým potenciálem,
- hybridní působení za využití kybernetických, dezinformačních, ekonomických, ale i politických, diplomatických, vojenských, zpravodajských a jiných nástrojů,
- Ohrožení ekonomické bezpečnosti,
- Kybernetické útoky,
- Použití konvenční vojenské síly,
- Použití jaderných zbraní,
- Použití chemických zbraní,
- Teroristický útok jak proti osobám, tak celostátně či evropsky významným infrastrukturám,
- Pohromy přírodního a antropogenního původu a jiné mimořádné události

Ač spolu některé z výše uvedených kategorií souvisí a jejich vymezení by mohlo být otázkou další diskuse, je na tomto příkladu dobře vidět moderní pojetí bezpečnosti

---

³⁵ MZV ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky*. Praha, 2023.

a bezpečnostních hrozeb a také aktuální situace. V dokumentu se totiž znovu objevuje i hrozba přímého vojenského napadení, která v předchozí bezpečnostní strategii z roku 2015– nepochybně vzhledem k zapojení ČR do obranné politiky NATO i bezpečnostních systémů EU, vůbec uvedena nebyla.

Bezpečnostní systém tedy můžeme na základě výše uvedeného obecně definovat jako soubor nástrojů a opatření, uskutečňovaných prostřednictvím jednotlivých složek bezpečnostního systému s cílem eliminování hrozeb, v souladu s bezpečnostní strategií daného státního či nadnárodního útvaru.

3.1 Bezpečnostní systém EU

EU i její předchůdce, Evropské společenství, měly za prvořadý úkol spolupráci v ekonomické oblasti a postupný rozvoj dobrých vztahů mezi státy a ochrana a bezpečnost nebyly na prvním místě. Právě díky fungování ekonomicko-kulturního společenství však vznikl bezpečný prostor, v němž po desítky let nedošlo k válečnému konfliktu. Zároveň se v zájmu volného pohybu zboží, osob a kapitálu a tedy i plánovaného zrušení hraničních kontrol začalo více dbát na vytvoření bezpečného prostoru, v němž se tak bude dít. V průběhu devadesátých let vznikla na základě Maastrichtské smlouvy a za spoluúčasti OSN a NATO společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP). Ta jako hlavní hrozby vnímala pět aspektů: terorismus na domácí i mezinárodní úrovni, organizovaný zločin, šíření zbraní hromadného ničení, regionální konflikty a tzv. failed states, v překladu neúspěšné nebo selhávající státy, při aktualizaci v roce 2008 se připojují hrozby kybernetická bezpečnost, energetická bezpečnost a klimatické změny, o cca 10 let později i hrozba migrační krize.³⁶

Dále na úrovni EU existuje řada agentur, které se problematikou bezpečnosti také zabývají. Od 90. let funguje v rámci EU agentura Europol (European Union Agency

---

³⁶ BAUEROVÁ, Helena, HLAVÁČKOVÁ, Hana a VOŠTA, Milan. *Vnitřní a vnější dimenze bezpečnosti Evropské unie*. Praha, 2018. ISBN 978-80-879556-89-2.

PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské Unie*. Plzeň 2016. ISBN 978-80-7380-611-8.

for Law Enforcement Cooperation), jejíž vznik byl iniciován již Maastrichtskou smlouvou, ale v plném rozsahu je činný až od roku 1999 a ve spolupráci s policiemi členských států, mezinárodní agenturou Interpol a třetími stranami se zabývá prevencí a potíráním organizovaného zločinu, terorismu, shromažďováním informací o hledaných osobách či podezřelých skupinách apod. Od roku 2010 je financována z rozpočtu EU, o kterém na základě návrhu Komise rozhoduje Rada EU a Evropský Parlament. Roku 2002 byla rozhodnutím Rady Evropské unie založena jednotka Eurojust (The European Union's Judicial Cooperation Unit) pro mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech. Samotná agentura, tvořená zástupci z řad soudců, státních zástupců a policistů členských států, iniciuje a žádá o zahájení trestních řízení.³⁷

Ochranou vnějších hranic EU a Schengenského prostoru se pak zabývá agentura Frontex (European Border and Coast Guard Agency - Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž) založená v roce 2004. Vlastní pohraniční stráž však nemá, a opírá se v tomto ohledu o lidské i finanční zdroje členských států.³⁸

---

³⁷ BAUEROVÁ, Helena, HLAVÁČKOVÁ, Hana a VOŠTA, Milan. *Vnitřní a vnější dimenze bezpečnosti Evropské unie*. Praha, 2018. ISBN 978-80-879556-89-2.

Europol. <https://www.europol.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: <https://www.europol.europa.eu/about-europol>.

³⁸ Frontex. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/frontex_cs. [online] [cit. 20. 06. 2023].

4. SOUČÁSTI BEZPEČNOSTNÍCH SYSTÉMŮ

Podle klasického politicko-mocenského pojetí bezpečnosti tvoří základní složky bezpečnostního systému většiny suverénních států ozbrojené síly (zodpovědné za vnější bezpečnost) a policie popř. analogické bezpečnostní či pořádkové složky chránící před vnitřními hrozbami³⁹. Většina bezpečnostních systémů však má mnohem členitější strukturu danou historicko-geografickým kontextem. Např. různé druhy pohraničních stráží jsou v některých systémech součástí policie, jinde tuto funkci vykonávají vojenské či paramilitantní organizace, nelze opomenout ani městské a obecní policie zřizované samosprávami na nižší než národní úrovni, organizace specifické pouze pro určité státy (úřad šerifa v USA), soukromé bezpečnostní služby, organizace domobrany apod. Mezi složky bezpečnostních systémů náleží dále i diplomatická a konzulární služba, zpravodajské (tajné) služby, složky IZS, nástroje kybernetické bezpečnosti apod.⁴⁰ Z určitého hlediska jsou (institucionálními) složkami bezpečnostních systémů také všechny orgány, které na konkrétní výkonné složky dohlíží (prezident, parlament, vláda, různé úrovně samosprávy)

V této bakalářské práci budou, vzhledem k jejímu zaměření, uvedeny především výkonné složky bezpečnostních systémů, a to ty, které mohou více či méně zasahovat do politicko-mocenských aspektů státu (a zpravidla zasahují tím více, čím je ve státě nižší úroveň demokracie a vyšší míra korupce, nepotismu apod.) Konkrétně se jedná o ozbrojené síly, pořádkové (policejní) sbory, zpravodajské (bezpečnostní služby), popř. soukromé bezpečnostní organizace.

---

³⁹ WEISS, Tomáš. *Role policie a armády v Evropské unii: Analýza evropské a národní úrovně s využitím případové studie České republiky*. Praha: Karolinum 2014. s. 12-13 a dále. ISBN 978-80-246-2388-7.

⁴⁰ BALABÁN, Miloš, PERNICA, Bohuslav a kol. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Karolinum, 2015, s.12. ISBN 978-80-246-3150-9

4.1. Ozbrojené síly

Vlastní armádu má coby znak a záruku suverenity drtivá většina národních států. Pouze pro cca dvě až tři desítky zpravidla ostrovních či městských států je udržování vlastních ozbrojených sil příliš nákladné a neefektivní, proto pro případnou obranu spoléhají na jiné vlastní bezpečnostní složky (policii, milice), na armády spojeneckých zemí popř. na ad hoc zformování armády v případě ohrožení. Z Evropských zemí je to případ např. Andorry (mající dohody s Francií a Španělskem), Islandu (obranu zajišťují expediční mírové jednotky a členství v NATO), Lichtenštejnska (vyvábějícího armádu jen v případě potřeby), Monaka (obrana zajištěna smlouvou s Francií), San Marina či oficiálně neutrálního státu Vatikán.⁴¹

Mimo národních armád existují i vojska mezinárodních uskupení, např. mírové síly OSN, či vojenské organizace nevázané na konkrétní území (legie, soukromé či žoldnéřské armády), následující text se však bude týkat armád národních států jakožto složek jejich oficiálních bezpečnostních systémů.

Historie formování ozbrojených jednotek se datuje od samého úsvitu lidstva, ať již se jednalo o družiny chránící (na vazalském popř. námezdním principu) panovníky a jiné významné osobnosti či o ozbrojené síly vážící se ke konkrétnímu státnímu útvaru, přičemž druhý ze zmíněných principů nabytí naprosté převahy v průběhu 18. a 19. století. Vývoj tak směřoval k dnes převládajícímu modelu stálých a profesionálních ozbrojených sil, tvořených placenými vojáky z povolání, kteří nicméně zpravidla skládají slavnostní přísahu věrnosti. Současně s formováním profesionálních národních armád koncem 18. století (konkrétně počínaje Velkou francouzskou revolucí) také začal v řadě států fungovat systém organizovaných odvodů branců k plnění povinné vojenské služby. Odvedenci tak doplňovali, respektive často početně mnohonásobně převyšovali stavy profesionální armády,

---

⁴¹ BARBEY, Christophe. *Non-militarisation: Countries without Armies. Identification Criteria and first findings*. The Åland Islands Peace Institute 2015. s. 14-36. ISBN: 978-15-187-3644-5.

na druhou stranu se v bojeschopnosti vojákům z povolání málokdy vyrovnali.⁴² Po skončení studené války se řada států začala od povinné vojenské služby odklánět, přičemž tento trend je silně korelován s úrovní demokracie ve státě, tradičně nízká tendence k odvodům v dobách míru je zakořeněna také v bývalých britských koloniích.⁴³ V České republice byla povinná základní vojenská služba zrušena novelou branného zákona v roce 2004, zachována zůstala pouze branná povinnost pro občany obojího pohlaví ve věku 18 až 60 let, která by se v praxi uplatnila pouze v případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.⁴⁴

Na druhé straně v několika desítkách států zůstává povinná základní vojenská služba zachována, zpravidla pro muže, v některých případech pro obě pohlaví.

Každý větší válečný konflikt pak vyvolává diskusi i o jejím znovuzavedení ve státech s plně profesionálními armádami, nejinak tomu je i v souvislosti s napadením Ukrajiny Ruskem.

Organizace národních ozbrojených sil podléhá ministerstvům obrany. Formálním vrchním velitelem ozbrojených sil je ve většině států včetně ČR prezident popř. panovník, faktickým nejvyšším velitelem pak náčelník generálního štábu.

4.2 Policie

Policie patří mezi složky původně zodpovědné za vnitřní bezpečnost⁴⁵ a veřejný pořádek, přičemž její příslušníci mají status úředních osob, zastupujících státní moc, prosazujících právo a prevenci (v anglickém jazykovém prostředí se tyto funkce nazývají souhrnně „law enforcement“) a veřejný pořádek. Základy pro vznik policejních sborů se pojí s vymezováním moderních států v 18. století. Postupně získávala policie větší pravomoce, ale také jasné zákonné vymezení své

---

⁴² LINCH, Kevin. *Conscription*. Mainz: Institute of European History (IEG), 2012. Dostupné na: <http://ieg-ego.eu/en/threads/alliances-and-wars/war-as-an-agent-of-transfer/conscription>.

⁴³ASAL, Victor; CONRAD, Justin a TORONTO, Nathan. *"I Want You! The Determinants of Military Conscription"*. *Journal of Conflict Resolution*. 61 (7): 1456–1481.

⁴⁴ Zákon č. 585/2004 Sb. – *Zákon o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon)*.

⁴⁵ BALABÁN Miloš, PERNICA, Bohuslav a kol. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Karolinum 2015. ISBN 978-80-246-3150-9.

působnosti.⁴⁶ Důležitým posláním policie je i odhalování a vyšetřování trestné činnosti páchané především jednotlivci z řad běžných občanů. Na poli prevence, odhalování a vyšetřování organizovaného zločinu a hrozeb pro samotný stát a demokratické hodnoty pak pravomoci policie hraničí s působností zpravodajských služeb.

Struktury bezpečnostních a pořádkových sborů jednotlivých států mají samozřejmě svá specifika. Například i v některých evropských zemích dodnes působí různé varianty četnických sborů (francouzská Gendarmerie, italští Carabinieri, španělská Guardia Civil) – stojících organizačně na pomezí ozbrojených (vojenských) sil a bezpečnostních (pořádkových) složek. Tyto sbory v podstatě vykonávají řadu funkcí příslušejících policii, avšak mají právní status vojenských organizací a zpravidla také (alespoň částečně) podléhají gesci ministerstva obrany. Historii tohoto typu bezpečnostních jednotek lze vystopovat v Evropě v období Napoleonských válek, kdy zajišťovaly zejména udržení pořádku ve venkovských oblastech.⁴⁷

I Československo mělo v letech 1918-1938 četnický sbor, zprvu organizovaný na právních základech přetrvávajících z dob Rakousko-Uherské monarchie (československý zákon o četnictvu byl vydán až v roce 1920), který zůstal formálně v činnosti i v období protektorátu Čechy a Morava a k jeho oficiálnímu zrušení došlo až v roce 1948.⁴⁸

Specifikem anglosaských zemí zase byla funkce šerifa, původně spíše administrativní, z níž se v USA, zejména ve venkovských oblastech, vyvinul specifických druh policejních orgánů.

---

⁴⁶ KRULIK, Ondřej a kol. *Obecní policie a privatizace bezpečnosti v evropských zemích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2022. ISB N 978-80-7380-870-9.

⁴⁷ LUTTERBECK, Derek. *The Paradox of Gendarmeries: Between Expansion, Demilitarization and dissolution*. Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF) 2013. s. 6-8. ISBN 9789292222864.

⁴⁸ MACEK, Pavel a UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva*. Vyd. 1. Praha: Police history, 2001, s. 38. ISBN 97880866477558.

4.3 Zpravodajské služby

Zpravodajské služby jsou „zvláštními orgány státu, jejichž prvořadým cílem, snahou a posláním je chránit stát a společnost tím, že ústavním činitelům a orgánům státní správy opatřují včasné, objektivní a kvalitní zpravodajské informace.“⁴⁹ Činí tak obvykle v utajeném režimu a nemají výkonné pravomoce, i když v některých státech s nedostatečně vyvinutou demokracií jimi disponují a nejinak tomu bylo i v Československu v letech 1948-1989.

V souvislosti se vznikem nových druhů hrozeb, prolínáním jejich kategorií a stíráním hranic mezi „vnitřní“ a „vnější bezpečností“ občas splývá i oblast působnosti civilních a vojenských zpravodajských služeb, rozvědky a kontrarozvědky. V méně demokratických zřízeních splývají i některé oblasti činnosti zpravodajských služeb a policie (podobně jako v normalizačním Československu). Ve standardních demokraciích však spolu obě složky na některých případech spolupracují, avšak jejich úkoly a pravomoci jsou jasně zákonně vymezeny. Zpravodajské služby, krom již zmíněné absence výkonných pravomocí, také nejsou orgány činnými v trestních řízeních a vyšetřují i bez podnětů (podezření) na spáchání trestného činu.⁵⁰

Zároveň vývoj technologií v posledních desetiletích pozměnil vedle spektra možných hrozeb i metody získávání zpravodajských informací, kdy se – oproti metodám „špionáže“ běžným ještě v období studené války, těžiště činnosti zpravodajských služeb přesunulo do kybernetického prostoru.

4.4 Soukromé bezpečnostní služby

Lze říci, že historicky první bezpečnostní složky byly spíše soukromého rázu (ozbrojené družiny či vojska výše postavených a zámožných jednotlivců, šlechticů, panovníků apod). I když se v období vzniku národních států staly veřejné (státní) složky bezpečnostních systémů jedním z jejich hlavních znaků a výsad a jejich

---

⁴⁹ BALABÁN, Miloš, STEJSKAL, Libor a DUCHEK, Jan. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010. s. 232. ISBN 978-80-246-1440-3.

⁵⁰ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef a MARKO, Michal. *Zpravodajství a zpravodajské služby*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 59-65. ISBN 978-80-7380-428-2.

význam sílil, soukromý bezpečnostní sektor minimálně ve vyspělých demokraciích nikdy nevymizel. Soukromé bezpečnostní služby, pro něž je bezpečnost jistým druhem statku (zboží) a předmětem podnikání, začaly v celosvětovém měřítku opět nabývat na významu po rozpadu bipolárního systému dvou hlavních antagonistů (sovětského a západního bloku) v souvislosti s koncem studené války.⁵¹ V současné době i v některých evropských státech pracuje v soukromém bezpečnostním sektoru více osob než u státních bezpečnostních složek a lze sledovat trend ke vzniku nadnárodních společností v tomto odvětví.⁵²

Zajišťování soukromých bezpečnostních služeb je ovšem ve většině států regulovaným podnikáním, pro něž je nutno splnit zákonem stanovené požadavky (např. v ČR jsou to koncesované živnosti dle Přílohy č. 3 k zákonu č. 455/1991 Sb) a zaměstnanci bezpečnostních služeb nemají větší pravomoci než ostatní občané. V demokratických státech také své vymezené místo nepřekračují. Problémem však jsou rozvojové státy, kde soukromé bezpečnostní služby na jednu stranu suplují nedostatečně početnou a vyzbrojenou státní policii a armádu při zajištění bezpečného prostředí např. pro podnikání. Na straně druhé se mohou snadno vymknout demokratickým kontrolním mechanismům a začít samy představovat významnou mocenskou sílu, popřípadě se samy stát i bezpečnostní hrozbou.⁵³

---

⁵¹ BALABÁN, Miloš, PERNICA, Bohuslav a kol. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Karolinum 2015. ISBN 978-80-246-3150-9.

⁵² VAN STEDEN, Ronald a SARRE, Rick. *The Growth of Private Security: Trends in the European Union*. Security Journal (2007) 20, 222 – 235. doi: 10.1057/palgrave.sj.8350052.

⁵³ GUMEDZE, Sabelo. *Regulation of the Private Security Sector in Africa*. Pretoria: Institute for Security Studies, 2008. s. 10-14. ISBN 978-1-920114-56-5.

5. PRAKTICKÁ ČÁST – BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉMY VYBRANÝCH STÁTŮ ZAHRNUTÝCH DO EVROPSKÉ POLITIKY SOUSEDSTVÍ

Politika Východního partnerství EU, která byla zahájena v roce 2009, zahrnuje šest postsovětských států: Arménii, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzii, Moldavsko a Ukrajinu. Všichni členové partnerství kromě Běloruska se účastní Parlamentního shromáždění Euronest⁵⁴ a od roku 1994 jsou i členy Partnerství pro mír (PfP) NATO⁵⁵. V rámci bakalářské práce budou dále popsány bezpečnostní systémy a spolupráce s evropskými institucemi ve vybraných třech státech sousedících s EU – v Arménii, Gruzii a Moldavsku.

Vzhledem k tomu, že všechny tři republiky byly součástí Sovětského svazu, jejich ozbrojené síly a do jisté míry i bezpečnostní sbory byly původně založeny na sovětském modelu, od něž se v rámci reorganizace začaly více či méně vzdalovat. Zatímco Gruzie při modernizaci výzbroje do značné míry spoléhala na import ze zahraničí (včetně Západu), Moldavsko a Arménie mají výstroj poměrně zastaralou, což zvyšuje jejich závislost na vojenské pomoci ze strany Ruska.⁵⁶ Všem dále popisovaným státům je také společná povinná prezenční vojenská služba. Lze najít i řadu dalších společných či naopak rozdílných rysů zvolených států. Všechny tři státy od doby rozpadu SSSR až dodnes řeší etnicko-mocenské spory na části svých území, do nichž se snaží zasahovat Rusko. Gruzie a Arménie spolu přímo sousedí a podobají se v určitých kulturně-historických rysech (dávné antické a později raně křesťanské říše po řadu staletí ohrožované muslimskou expanzí). Moldavská republika se nachází již v poněkud jiném geopolitickém

---

⁵⁴ EURONEST. <https://www.europarl.europa.eu/euronest/en> [online] [cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/euronest/en/members/members>.

⁵⁵ Stránka NATO věnovaná vztahům s Arménií. <https://www.nato.int> [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné na: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48893.htm.

⁵⁶ KLEIN, Margarete. *Russia's military policy in the post-Soviet space: Aims, instruments and perspectives*. SWP Research Paper, No. 1/2019, Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP), Berlin, <https://doi.org/10.18449/2019RP01>.

regionu, než první dva státy, s Arménií má ale např. společnou absenci přímého přístupu k moři, což významně ovlivňuje řadu vojensko-bezpečnostních aspektů.

5.1. Arménská republika

Arménie je součástí zakavkazského regionu a dodnes se vedou spory o její geografickou příslušnost k Evropě či Asii. To má zajisté vliv na současnou bezpečnostní politiku země, stejně jako se do ní promítá i minulost Arménie. Ač je je jednou z prastarých kultur sahajících již do starověku, historicky prvním křesťanským státem s nejstarší původní křesťanskou církví a vlastním písmem, byla mnohokrát objektem mocenských zájmů geograficky blízkých, avšak kulturně často zcela odlišných mocností. Například Byzantské říše a následně Osmanů, jejichž nadvláda směřovala k postupnému vyhlazení arménského národa, po více než pět desetiletí pak bylo arménské území součástí SSSR. V období jeho rozpadu se mezi nově vznikající Arménií a Ázerbajdžánem rozhořel (v postatě dodnes latentně pokračující) spor o Náhorní Karabach, který v letech 1992-1994 již měl povahu otevřené války a ještě v roce 2020 zde vypukly další násilnosti. V první polovině roku 2023 se začala rýsovat možnost ukončení tohoto sporu díky ochotě Arménie k ústupkům, tedy k uznání Náhorního Karabachu za součást Ázerbajdžánu, pokud ten přislíbí bezpečnost tamního arménského obyvatelstva.⁵⁷

Jedním z paradoxů současné mocensko-politické situace v Arménii také je, že ač se od roku 2017 v rámci EPS sblíží s Evropskou unií, zároveň po rozpadu Sovětského svazu zůstala jednou ze zemí sdružených v postsovětském Společenství nezávislých států (SNS, mezinárodní zkratka CIS) a navíc roku 2015 vstoupila do Eurasijského ekonomického svazu (EAEU)⁵⁸ sdružujícího několik postsovětských států z okolního regionu de facto pod patronátem Ruské federace.

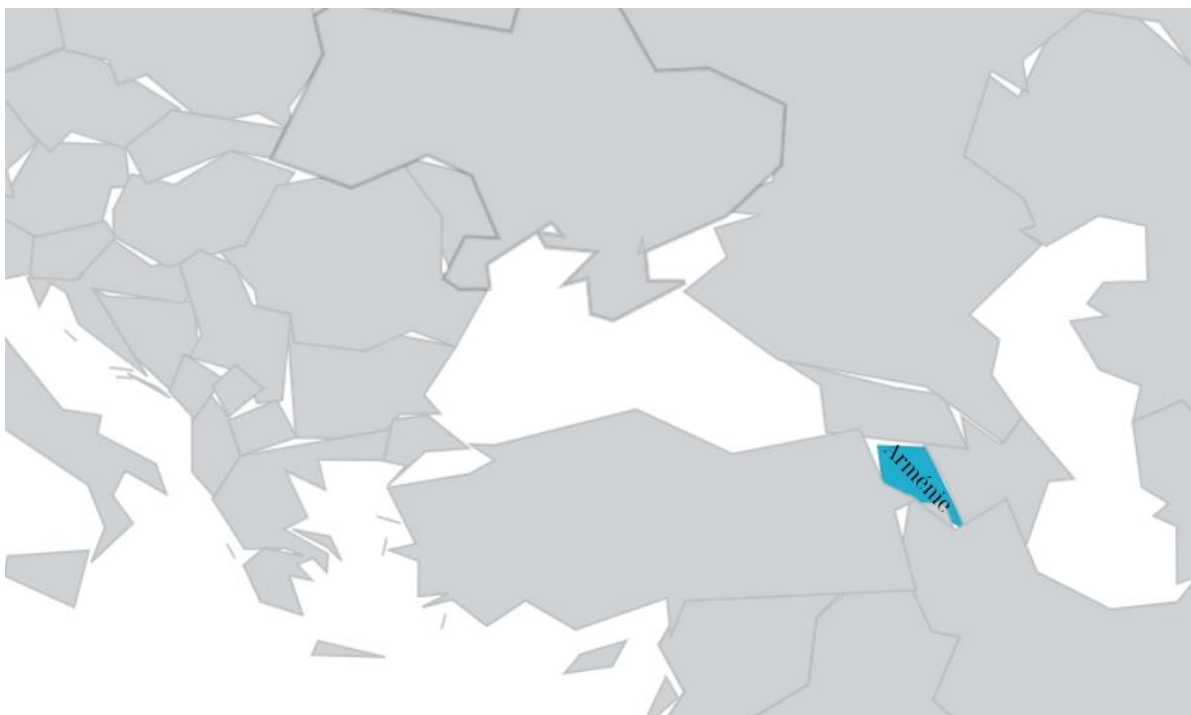
---

⁵⁷ „Arménie uzná Náhorní Karabach za součást Ázerbajdžánu, prohlásil premiér“. <https://www.e15.cz> [online] [cit. 14. 07. 2023]. Dostupné na: <https://www.e15.cz/zahranicni/armenie-uzna-nahorni-karabach-za-soucast-azerbajdzanu-prohlasil-premier-1398347>.

⁵⁸ VALOVAYA, Tatjana. The Republic of Armenia in the Eurasian Economic Union. First Results. Eurasian Economic Commission, 2018. [online] [cit. 14. 07. 2023] Dostupné na: https://eec.eaeunion.org/upload/files/paos/library/Armenia_eng.pdf.

Ruské síly se také výrazně angažují v „dohledu nad bezpečnostní“ sporného karabašského území.

V Arménii je z porovnávaných států zřejmě nesilnější odkaz bezpečnostních struktur Sovětského svazu, které byly po získání nezávislosti spíše posilovány než reformovány. Do armády a policie směřoval stát hlavní ekonomické, politické a personální prostředky a tím jim umožňoval i poměrně velký politicko-mocenský vliv a vhodné prostředí pro rozvoj korupce.⁵⁹

Obrazek 2: Mapa Arménie

Zdroj: Vlastní Zpracování

5.1.1 Ozbrojené síly Arménie

Arménie má, při cca 3milionové populaci, kolem 44 000 aktivně sloužících příslušníků ozbrojených sil, z toho cca polovinu tvoří profesionálové a zbytek

---

⁵⁹ AVAGYAN, Gagik a HISCOCK, Duncan. *Security sector Reform in Armenia*. London: Safer World, 2005. s. 31. ISBN 1 904833 07 1.

(pravidelně obměňovaní) vojáci základní služby (údaje z roku 2018), z těžké techniky disponuje cca stovkou tanků a 15 bojovými letadly.⁶⁰

Povinnost nastoupit základní vojenskou službu (respektive dostavit se k odvodové komisi) se vztahuje na muže ve věku 18 až 27 let, kteří dosud v ozbrojených složkách Arménie nebo (v případě dvojího občanství) jiného státu nesloužili. Existuje ovšem řada výjimek a uznávaných důvodů (rodinných, studijních, zdravotních) pro odložení nástupu vojenské služby, popřípadě její úplné prominutí. Až roku 2003 byla zavedena možnost absolvování náhradní (civilní) vojenské služby, což byl jeden z požadavků uložených Arménii v roce 2001 (tehdy s tříletou lhůtou pro splnění) v rámci přistoupení k Radě Evropy. Vyhýbání se základní popř. náhradní vojenské službě je trestné a znemožňuje pozdější zaměstnání uchazeče ve státní správě. Po skončení povinné základní vojenské služby jsou muži až do dosažení věku 50 let povinně součástí branných rezerv.⁶¹

V Arménii je s jejím souhlasem umístěna 202. vojenská základna Ruské federace se 3300 vojáky.⁶² Stát je navíc spolu s dalšími pěti členskými státy SNS členem postsovětské Organizace smlouvy o kolektivní bezpečnosti (dále jen CSTO)⁶³, v jejímž rámci probíhá výcvik části arménských vojáků v Rusku. Na druhé straně, Arménie spolu s dalšími členy CSTO odmítá kroky vedoucí k tomu, aby se tato organizace stala čistě antagonistou NATO, jak by si přálo Rusko. Pozice Arménie

---

⁶⁰ KLEIN, Margarete. *Russia's military policy in the post-Soviet space: Aims, instruments and perspectives*. SWP Research Paper, No. 1/2019, Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP), Berlin, <https://doi.org/10.18449/2019RP01>.

⁶¹ National Assembly of the Republic of Armenia: *Law of the Republic of Armenia*, adopted on 16. September 1998, *On Conscription*.

⁶² KLEIN, Margarete. *Russia's military policy in the post-Soviet space: Aims, instruments and perspectives*. SWP Research Paper, No. 1/2019, Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP), Berlin, <https://doi.org/10.18449/2019RP01>.

⁶³ Organizace smlouvy o kolektivní bezpečnosti (anglická verze). <https://en.odkb-csto.org/>. [online] [cit. 12. 07. 2023]

v rámci CSTO je také samozřejmě oslabena dosud doutnajícím sporem s Ázerbajdžánem o Náhorní Karabach.⁶⁴

S NATO Arménie spolupracuje zejména v oblasti mírových operací (Kosovo, Afghánistán a Irák)⁶⁵. Novou národní bezpečnostní strategii vláda schválila v roce 2020. Poněkud kuriózně vyznívá již úvod dokumentu uvádějící na prvním místě arménské národní hodnoty: Arménský stát, státní občanství a arménskou armádu, na dalších místech pak kulturní a přírodní dědictví národa, včetně arménské kuchyně. Na několika místech se mezi prioritami opakuje zajištění bezpečnosti Arcachu, tj. území Náhorního Karabachu. Povzbudivé je, že mezi cíli arménského národa figurují, vedle práva na sebeurčení a na předcházení další genocidě, také práva všech občanů na bezpečí, svobodu a spokojenost, rovnost před zákonem apod. Méně pozitivní je, že v podobně proklamativním duchu se nese převážná část dokumentu, a konkrétních kroků a opatření uvádí jen velmi málo. Zdůrazněna je zde bezpečnostní hrozba ze strany Turecka, Ázerbajdžánu a konfliktu o Náhorní Karabach, dále rozpory mezi vojensko-mocenskými spolky a jejich členskými státy, nárůst násilí na Středním východě a dále pak obvyklé typy hrozeb zdůrazňované v bezpečnostních strategiích většiny států (náboženský radikalismus, organizovaný zločin, zbraně hromadného ničení, praní špinavých peněz, obchod s drogami, nelegální migrace a obchod s lidmi, ohrožení v kybernetickém prostoru, v případě vnitřní bezpečnosti pak zejména ohrožení korupcí, xenofobií apod.) Z konkrétnějších plánů na zvýšení bezpečnosti je výslovně uvedena jen účast v mezinárodních bezpečnostních organizacích a posílení spolupráce s nimi, konkrétně rozšíření a posílení strategického spojení s Ruskou federací a zároveň prohloubení strategického dialogu se Spojenými státy americkými

---

⁶⁴ KLEIN, Margarete. *Russia's military policy in the post-Soviet space: Aims, instruments and perspectives*. SWP Research Paper, No. 1/2019, Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP), Berlin, <https://doi.org/10.18449/2019RP01>.

⁶⁵ Stránka NATO věnovaná vztahům s Arménií. <https://www.nato.int> [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné na: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48893.htm.

v oblasti demokracie, lidských práv a mezinárodní bezpečnosti a stability. Vrcholný význam je připisován i bilaterálnímu a multilaterálnímu partnerství s EU.

Základem obranné politiky by mělo být předvídání, analýza a předcházení vojenským hrozbám politicko-diplomatickými prostředky a až poté jejich neutralizace vojenskými silami.

Pro splnění těchto cílů by měla pokračovat modernizace ozbrojených sil, zvyšování jejich efektivity, urychlení vědecko-technického pokroku ve zbrojním průmyslu a zlepšení kybernetické bezpečnosti

Arménie se dále v bezpečnostní strategii zavazuje jednak k účasti na mírových operacích NATO, jednak k aktivní účasti v EAEU⁶⁶. I v dalších aspektech se pak často objevuje termín „multilateralita“, který lze ovšem interpretovat jako obtížnou snahu zavděčit se všem často protichůdným mocenským a názorovým strukturám.

5.1.2 Arménská policie

Arménie měla vlastní policii již v krátkém období samostatnosti v letech 1918-1920. Poté, co se stát stal součástí Sovětského svazu, přebrala agendu vnitřní bezpečnosti milice. V roce 1992 z bývalých vnitřních vojsk Arménské SSR vzniklo Ministerstvo vnitra Arménie, dočasně sloučené a opět oddělené od Ministerstva národní bezpečnosti. Roku 2002 pak bylo reorganizováno na neministerskou instituci nazvanou Policie Arménské republiky (PRA).⁶⁷

Ta udržování veřejného pořádku v Arménii zajišťuje dodnes, je přímo podřízena arménské vládě a financována ze státního rozpočtu. V čele PRA stojí policejní ředitel, kterého jmenuje arménský prezident. PRA se skládá z jednoho ústředního orgánu zvaného Centrální aparát a 11 územních policejních oddělení - jednoho

---

⁶⁶ Government of the Republic of Armenia: National Security Strategy of the Republic of Armenia. Jerevan, 2020. <https://www.mfa.am> [online] [cit. 14. 07. 2023]. Dostupné na: <https://www.mfa.am/filemanager/security%20and%20defense/Armenia%202020%20National%20Security%20Strategy.pdf>.

⁶⁷ Historie Ministerstva vnitra Arménie (anglická verze). <https://mia.gov.az> [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné na <https://mia.gov.az/en/menu/30033/>.

pro hlavní město a 10 v provinciích. PRA má také vzdělávací komplex se školicím střediskem a policejní akademií.⁶⁸

V roce 2021 podepsala arménská vláda dohodu o strategické spolupráci s Europolem.⁶⁹

5.1.3 Národní bezpečnostní služba Arménské republiky

Hlavní zpravodajskou službou v zemi je Národní bezpečnostní služba Arménské republiky (dále jen Národní bezpečnostní služba), orgán podřízený předsedovi vlády Arménské republiky, který vypracovává a provádí politiku vlády Arménské republiky v oblasti národní bezpečnosti jakož i řízení orgánů národní bezpečnosti. Pod Národní bezpečnostní službu spadá i pohraniční stráž.⁷⁰ To je v rámci Evropy dost neobvyklé uspořádání svědčící o perzistenci sovětského organizačního modelu.⁷¹

Národní bezpečnostní službě byla podřízená (podle oficiálních informací až do dubna 2023) také Státní ochranná služba, zajišťující ochranu významných domácích politiků, ale také např. státních návštěv.⁷² Tedy úkoly, které ve většině evropských zemí včetně ČR plní útvar podřízené policii, popřípadě armádě.

---

⁶⁸ Interpol. <https://www.interpol.int> [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné na: <https://www.interpol.int/Who-we-are/Member-countries/Europe/ARMENIA>.

Parliament of the Republic of Armenia: *The law of the Republic of Armenia on Police* from 16.04. 2001, dostupné na: <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1271&lang=eng>.

⁶⁹ "Armenia and Europol sign agreement to combat cross-border serious organised crime". <https://www.europol.europa.eu> [online] [cit. 14. 07. 2023] Dostupné na: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/armenia-and-europol-sign-agreement-to-combat-cross-border-serious-organised-crime>.

⁷⁰ Stránka Národní bezpečnostní služby Arménie (anglická verze). <https://www.sns.am> [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné na: <https://www.sns.am/en/pages/show/main>.

⁷¹ AVAGYAN, Gagik a HISCOCK, Duncan. *Security sector Reform in Armenia*. London: Safer World, 2005. s. 31. ISBN 1 904833 07 1.

⁷² PASHIYANAN, Nikol. „The purpose of the changes in the State Protection Service is to further strengthen the service for the benefit of the Republic of Armenia and its security“. Tisková zpráva úřadu předsedy vlády Arménské republiky z 1.7. 2023. [online] [cit. 14. 07. 2023] Dostupné na: <https://www.primeminister.am/en/press-release/item/2023/07/01/Nikol-Pashinyan-State-Protection-Service/>.

Organizačně ovšem Národní bezpečnostní služba dodnes vychází z Výboru státní bezpečnosti (KGB) Gruzínské sovětské socialistické republiky, podřízeného moskevské centrále sovětské KGB.⁷³ Podle zákona o struktuře a složení vlády Arménské republiky přijatého 4. prosince 1991 byl Výbor státní bezpečnosti přejmenován na Státní ředitelství národní bezpečnosti. V roce 1995 bylo Státní ředitelství národní bezpečnosti přejmenováno na Ministerstvo národní bezpečnosti. Dne 8. listopadu 1996 se Ministerstvo vnitra a Ministerstvo národní bezpečnosti sloučily v Ministerstvo vnitra a národní bezpečnosti. Od roku 1999 byla obě ministerstva opět rozdělena, aby dne 17. prosince 2002 bylo dekretem prezidenta Arménie Ministerstvo národní bezpečnosti restrukturalizováno na Národní bezpečnostní službu při arménské vládě a Ministerstvo vnitra v Policii (v. Předchozí kapitola). Dne 28. června 2018 byl schválen nový statut a struktura Národní bezpečnostní služby Arménské republiky, státního orgánu podřízeného předsedovi vlády Arménie; byla zřízena samostatná složka zajišťující ekonomickou bezpečnost a protikorupční funkce.⁷⁴

5.1.4 Reformy bezpečnostního systému Arménie

Přistoupení Arménie k Radě Evropy bylo podmíněno splněním řady závazků, mimo jiné převodem vězeňského systému z ministerstva vnitra a ministerstva státní bezpečnosti pod ministerstvo spravedlnosti. Hlavním důvodem strukturální reformy bylo demilitarizace trestního exekutivního systému a zejména vězeňské správy. Dalším požadavkem reformy bylo sladění arménské a mezinárodního trestního práva. Arménská vláda se v návrhu reformy zavazuje k boji s korupcí a porušování lidských práv v bezpečnostním sektoru, zvýšení transparentnosti a dohledu nad financováním.

---

⁷³ GIRAGOSIAN Richard. Paradox of Power: Russia, Armenia and Europe after the Velvet Revolution. European Council of Foreign Relations 2019. [online] [cit. 14. 07. 2023] Dostupné na: https://ecfr.eu/publication/russia_armenia_and_europe_after_the_velvet_revolution/.

⁷⁴ Stránka Národní bezpečnostní služby Arménie (anglická verze). <https://www.sns.am> [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné na: <https://www.sns.am/en/pages/show/main>.

Mezi dalšími strategickými cíli reformy pak bylo např. rozvíjení dialogu mezi Ruskem a Západem (zprostředkovaného Arménií, respektive na základě tripartity Rusko-Arménie- EU/NATO).⁷⁵

K zatím posledním krokům v pokračování reformy bezpečnostního systému se arménská vláda zavázala v roce 2022, kdy jednak s účinností od ledna 2023 (znovu) zřídila Ministerstvo vnitra Arménie a také schválila oddělení Státní ochranné služby Arménie od Národní bezpečnostní služby a její převedení do gesce předsedy vlády, k čemuž v roce 2023 skutečně došlo.⁷⁶⁷⁷

Nově Státní ochranná služba Arménie nezajišťuje bývalým prezidentům ochranu doživotně, ale po dobu sedmi let po odchodu z úřadu, premiérovi pak po dobu deseti let. Národní bezpečnostní služba se nově věnuje třem hlavním směrům – kontrarozvědce, boji proti terorismu a ochraně ústavního pořádku. Ministerstvo vnitra se skládá ze tří hlavních služeb: policie, záchranné služby a migrační a občanské služby a bude pokrývat pět hlavních funkčních oblastí: ochranu veřejného pořádku, prevenci a odhalování trestné činnosti, řízení rizik katastrof, migraci a občanství, správu státních rezerv a humanitární otázky⁷⁸

I po provedení reformy a snaze o větší spolupráci s evropskými organizacemi ovšem Arménie zůstává jediným jihokavkazským státem nepodílejícím se na vyšetřování v rámci Eurojust.⁷⁹

---

⁷⁵ AVAGYAN, Gagik a HISCOCK, Duncan. *Security sector Reform in Armenia*. London: Safer World, 2005. s.9. ISBN 1 904833 07 1.

⁷⁶ „Armenia to Implement Security System Reforms“. Caucasuswatch, 25.11: 2022, dostupné na: <https://caucasuswatch.de/news/6502.html>.

⁷⁷ PASHIYANAN, Nikol. „The purpose of the changes in the State Protection Service is to further strengthen the service for the benefit of the Republic of Armenia and its security“. Tisková zpráva úřadu předsedy vlády Arménské republiky z 1.7. 2023. [online] [cit.14. 07. 2023] Dostupné na: <https://www.primeminister.am/en/press-release/item/2023/07/01/Nikol-Pashinyan-State-Protection-Service/>.

⁷⁸ Armenia to Implement Security System Reforms. <https://caucasuswatch.de> [online] [cit. 14. 07. 2023]. Dostupné na: <https://caucasuswatch.de/news/6502.html>.

⁷⁹ Eurojust. *Eurojust's Cooperation with Georgia and the South Caucasus Region*. Eurojust 2019. dostupné na: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2019-03/2019-03-29_Eurojust-cooperation-with-South-Caucasus-States-QA_EN.pdf.

5.1.5 Soukromé bezpečnostní služby v Arménii

Existuje zpráva z roku 2009, kdy v zemi působilo 18 soukromých bezpečnostních společností, z nichž 8 nabízelo převážně technická řešení (zabezpečovací zařízení apod.) a zbylých 10 zaměstnávalo něco přes 1300 pracovníků pro různé typy fyzické ostrahy (objektů, osob apod.). Soukromé agentury přitom zajišťovaly bezpečnost i některých veřejných institucí, což, spolu s nedostatečnou veřejnou kontrolou působení těchto společností, vytváří podmínky pro „konkurenční boj“ mezi státními a soukromými subjekty, stejně jako používání nepovolených prostředků ze strany soukromých strážců, kteří by teoreticky neměli mít větší pravomoce než běžní občané.⁸⁰

Od roku 2012 je situace v tomto odvětví regulována zákonem, který povoluje provozování bezpečnostních služeb pouze organizací disponujícím platnou licencí, bližší podmínky vydávání těchto licencí však nejsou specifikovány.⁸¹

I když recentnější informace z nezávislých zdrojů o soukromém bezpečnostním sektoru chybí, lze předpokládat spíše narůstající tendenci. Své služby v zemi aktivně inzeruje kolem dvou desítek bezpečnostních služeb (z nichž některé mohou mít zahraniční vlastníky či sídlo a jejich vztahy nejsou vždy zcela jasné). A například jen společnost Armobil (která však zjevně není největším hráčem v této oblasti trhu) udává, že zaměstnává více než 230 strážců.⁸²

Problémy s mocenským využitím a zneužíváním soukromých bezpečnostních agentur a dokonce fungováním „žoldnéřských“ organizací však podle všeho přetrvávají, Arménie za ně byla opakovaně kritizována řadou mezinárodních

---

⁸⁰ JOHANNES, Nils. Report on Armenia's Private Security Sector. Yerevan, OSCE Office 2009. [online] [cit.14. 07. 2023] Dostupné na: <https://www.osce.org/files/f/documents/d/0/75110.pdf>.

⁸¹ National Assembly of the Republic of Armenia. *Law of the Republic of Armenia No ZR-6 of 1st March 2012 About private security Activities.*

⁸² Stránky soukromé bezpečnostní agentury Armobil: <https://www.bodyguard.am/en/>. [online] [cit. 12. 07. 2023]

organizací a v poslední době se snaží, ve spolupráci s Organizací spojených národů, tuto problematiku razantněji řešit.⁸³

5.2. Gruzie

Podobně jako v případě Arménie, i v Gruzii dlouhá historie prastaré kultury s jednou z nejstarších křesťanských církví a dodnes užívaným vlastním písmem, ostře kontrastuje se současnou chabou ekonomickou situací. Opět je to do značné míry dáno i polohou na jakési křižovatce geopolitických vlivů. Území, kde již ve starověku existovala království Ibérie a Kolchida, se na konci středověku stalo objektem mocenských zájmů Persie a Osmanské říše, později protektorátem carského Ruska a od 20. let 20. století součástí SSSR. Na rozdíl od sousední Arménie však v Gruzii od rozpadu Sovětského svazu a zejména od počátku 21. století vládne prozápadní a protiruský kurs. Do SNS vstoupila Gruzie, spíše pod tlakem, až v roce 1993, tedy o dva roky později než většina ostatních států, a roku 2009 z něj vystoupila, v Organizaci smlouvy o kolektivní bezpečnost ani Eurasijském ekonomickém svazu se nikdy neangažovala.⁸⁴

5.2.1 Ozbrojené síly Gruzie

Gruzie s necelými 4 miliony obyvatel disponuje armádou oficiálně nazývanou „Obranné síly“ (gruzínsky Sakartvelos tavadatsvis dzalebi), a zahrnující pozemní síly, letectvo, národní gardu (reagující v případě vnějších hrozeb a přírodních katastrof) a jednotky speciálních operací, přičemž údaje o početních stavech se velmi liší. Samo ministerstvo obrany na svých webových stránkách konkrétní údaj neuvádí, odhady celkového počtu aktivního vojenského personálu kolísají od 37 000⁸⁵ do

---

⁸³ CHATTARAJ, Romita. UN Experts Welcome Armenia's Commitment to Address Mercenaries and Private Security Companies. The American Society of International Law 2023. [online] [cit. 14. 07. 2023] Dostupné na: <https://www.asil.org/ILIB/un-experts-welcome-armenia%E2%80%99s-commitment-address-mercenaries-and-private-security-companies>

⁸⁴ Historie Ozbrojených sil Gruzie. <https://military-history.fandom.com> [online] [cit. 12. 07. 2023] dostupné na: https://military-history.fandom.com/wiki/Georgian_Armed_Forces#cite_note-1.

⁸⁵ Historie Ozbrojených sil Gruzie. <https://military-history.fandom.com> [online] [cit. 12. 07. 2023] dostupné na: https://military-history.fandom.com/wiki/Georgian_Armed_Forces#cite_note-1.

66 000⁸⁶ pravděpodobně vzhledem k rozdílné metodice výpočtu (se zahrnutím pouze profesionálů popř. včetně vojáků základní služby a aktivních záloh.

Stejně rozporuplné jsou informace o systému povinné základní vojenské služby v Gruzii. Teoreticky se povinnost odsloužit 12 měsíců vztahuje na všechny muže ve věku 18 až 27 let, existuje však řada více (např. vysokoškolské studium)⁸⁷ i méně legálních (za poplatek či díky známostem)⁸⁸ způsobů, jak nástup vojenské služby oddálit, či se mu zcela vyhnout. Již v roce 2016 přitom byla povinná vojenská služba zrušena, ale následně znovu zavedena.⁸⁹ Platí ovšem možnost 18měsíční alternativní (náhradní) vojenské služby.

5.2.2. Policie Gruzínské republiky

Policie Gruzínské republiky zřízená zákonem z 27. června 1993, je militarizovaný veřejný sbor spadající pod ministerstvo vnitra a dohlízející na vládu práva ve státě. Jejím úkolem je chránit práva jedinců a organizací před nezákonným útlakem, na základě postupů předepsaných zákonem. O službu u policie se může ucházet každý občan ve věku 18 až 35 znalý národního jazyka, odpovídajícího zdravotního stavu a vzdělání⁹⁰ (minimálně středoškolského, v letech 2004-2009 bylo dokonce od adeptů policejní akademie vyžadováno vzdělání vysokoškolské).⁹¹

---

⁸⁶ Srovnání světových armád. <https://www.globalfirepower.com/> [online] [cit. 12. 07. 2023] Dostupné na: https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=georgia.

⁸⁷ MoD: Students will not be subject to mandatory military service. <https://georgiatoday.ge> [online] [cit. 14. 07. 2023]. Dostupné na: <https://georgiatoday.ge/mod-students-will-not-be-subject-to-mandatory-military-service/>.

⁸⁸ ZEDGINIDZE, Giorgi a ABASHIDZE, Zaza. Military conscription in Georgia - defense of the homeland or free protection? <https://jam-news.net>. [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné na: <https://jam-news.net/military-conscription-in-georgia-defense-of-the-homeland-or-free-protection/>.

⁸⁹ Compulsory military service reintroduced in Georgian Armed Forces. <https://agenda.ge/en> [online] [cit. 14. 07. 2023]. Dostupné na: <https://agenda.ge/en/news/2017/263>.

⁹⁰ KRUNIĆ, Zoran a SIRADZE, George. *The ministry of internal affairs of Georgia*. Tbilisi, 2005.

Parliament of Georgia: *Law of Georgia* No. 1444 of 4th October 2013 – *Police Law of Georgia* (English version), dostupné na: <https://matsne.gov.ge/en/document/view/5640245>.

⁹¹ DEVLIN, Matthew. *Seizing the reform Moment: Rebuilding Georgia's Police, 2004-2009*. Princeton: Trustees of Princeton University, 2010. [online] [cit. 14. 07. 2023] dostupné na: https://successfultsocieties.princeton.edu/sites/g/files/toruqf5601/files/Policy_Note_ID126.pdf

V prvním desetiletí existence samostatného gruzinského státu však policie zpravidla činila pravý opak toho, co jí ukládá v současnosti platný zákon. Šlo o de facto nástupnickou organizaci sovětských struktur, organizaci úplatnou a často kryjící kriminální činnost zejména výše postavených osob či se na trestné činnosti i podílející, a to zejména v důsledku nízkých platů příslušníků napříč všemi hierarchickými úrovněmi, kteří si proto finančně přilepšovali z méně legálních zdrojů. Navíc tím, že ochuzovali státní rozpočet o prostředky vybrané na různých poplatcích a pokutách, sami přispívali k bludnému kruhu vlastních nízkých platů a prostředí pro další korupci. Po tzv. Růžové revoluci v roce 2003 a následném nástupu Michaila Sakašviliho započala rozsáhlá reforma bezpečnostního sektoru. Mimo jiné bylo formálně zrušeno ministerstvo vnitra Gruzie (pod nějž spadá policie) i Ministerstvo státní bezpečnosti (pod nějž spadaly zpravodajské služby), všichni zaměstnanci propuštěni a vytvořeno nové Ministerstvo vnitra s novým personálním obsazením, v němž našli uplatnění i někteří nezdiskreditovaní zaměstnanci bývalého Ministerstva státní bezpečnosti.

Zcela zrušeno bylo v rámci reformy například vysoce korupční oddělení dopravní policie, přičemž většina bývalých příslušníků odešla buď do výsluhové penze nebo s odstupným do civilní sféry, tím mělo být mimo jiné zajištěno, aby se propuštění policisté sami nestali bezpečnostní hrozbou. Naopak méně zdiskreditovaných organizačních jednotek jako byla kriminální policie a oddělení pro boj s organizovaným zločinem se reformy dotkly daleko mírněji. Nová policie pak dostala novou výstroj i uniformy a cca 4x vyšší platy v porovnání s úrovní před reformou.⁹²

---

⁹² DEVLIN, Matthew. Seizing the reform Moment: Rebuilding Georgia's Police, 2004-2009. Princeton: Trustees of Princeton University, 2010. [online] [cit. 14. 07. 2023] dostupné na: https://successfulesocieties.princeton.edu/sites/g/files/toruqf5601/files/Policy_Note_ID126.pdf.

Určitou kuriozitou je spolupráce Gruzie, jež v mezinárodním prostředí používá latinizovaný název Georgia, s americkým státem Georgia právě v oblasti výcviku policistů.⁹³

5.2.3 Zpravodajské služby Gruzie

Hlavní zpravodajskou organizací je Státní bezpečnostní služba Gruzie, vzniklá coby samostatná organizace roku 2015, avšak navazující na svou předchůdkyni z let 1918-1920, která byla po krátkém období meziválečné gruzínské samostatnosti v dobách Sovětského svazu nahrazena Výborem státní bezpečnosti (KGB) Gruzínské sovětské socialistické republiky. Hlavním polem působnosti novodobé Státní bezpečnostní služby Gruzie je boj proti terorismu a šíření biologických zbraní, kontroverzně působí v roce 2016 podepsaná dohoda o spolupráci se Státním bezpečnostním výborem Běloruska.

Mnohem kontroverznější však byla celá činnost Státní bezpečnostní služby a jí nadřízeného Ministerstva státní bezpečnosti v letech 1991-2003 předcházejících celkové reformě bezpečnostních složek. V té době si zpravodajská služba více méně zachovávala způsob práce a organizace z dob sovětské KGB. Navíc v mnohém zasahovala do pravomocí náležejících v demokratických státech policii, a stejně jako policie se podílela na korupci a trestné činnosti. Situaci zhoršovalo také soupeření o moc mezi Ministerstvem vnitra a Ministerstvem státní bezpečnosti.⁹⁴ Po sloučení obou ministerstev do de facto zcela nového Ministerstva vnitra Státní bezpečnostní služba v tehdejší podobě zanikla. Značný časový odstup, který uběhl do zřízení zpravodajské služby v její novodobé podobě zajisté zabránil masivnímu obsazování pozic bývalými příslušníky předreformní organizace či dokonce bývalé KGB.

---

⁹³ GPTSC Leaders participate in Georgia-to-Georgia Exchange. Georgia Public Safety Training Center. <https://www.gpstc.org> [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné na: <https://www.gpstc.org/news/gpstc-leaders-take-part-in-georgia-to-georgia-exchange/>.

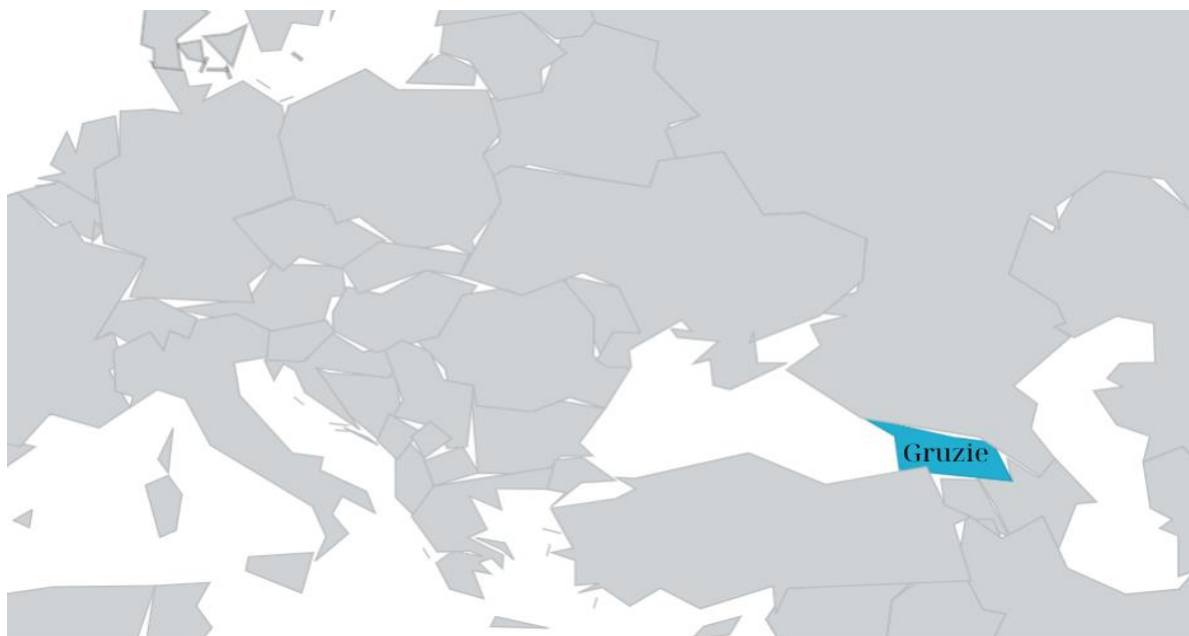
⁹⁴ DEVLIN, Matthew. Seizing the reform Moment: Rebuilding Georgia's Police, 2004-2009. Princeton: Trustees of Princeton University, 2010. [online] [cit. 14. 07. 2023] dostupné na: https://successfultsocieties.princeton.edu/sites/g/files/toruqf5601/files/Policy_Note_ID126.pdf.

S Eurojustem Gruzie spolupracuje již od roku 2012, v letech 2013 a 2016 vznikly dva dodnes fungující kontaktní body. V březnu 2019 schválila Rada Evropy dohodu o spolupráci při vyšetřování trestné činnosti mezi Gruzii a Eurojustem.⁹⁵

5.2.4. Soukromé bezpečnostní služby v Gruzii

Podle zákona o soukromé bezpečnostní činnosti z roku 2008 musí mít jednotlivci i organizace zajišťující ochranu osob, movitých i nemovitých věcí, ostrahu soukromých akcí a výrobu, instalaci a provoz zabezpečovacích zařízení, licenci vydanou ministerstvem vnitra. Tato licence může být vydána na dobu neurčitou.⁹⁶

Do jaké míry je zákon skutečně dodržován a působnost soukromých agentur udržována ve stanovených mezích, nelze spolehlivě zjistit.

Obrázek 3: Mapa Gruzii

Zdroj: Vlastní Zpracování

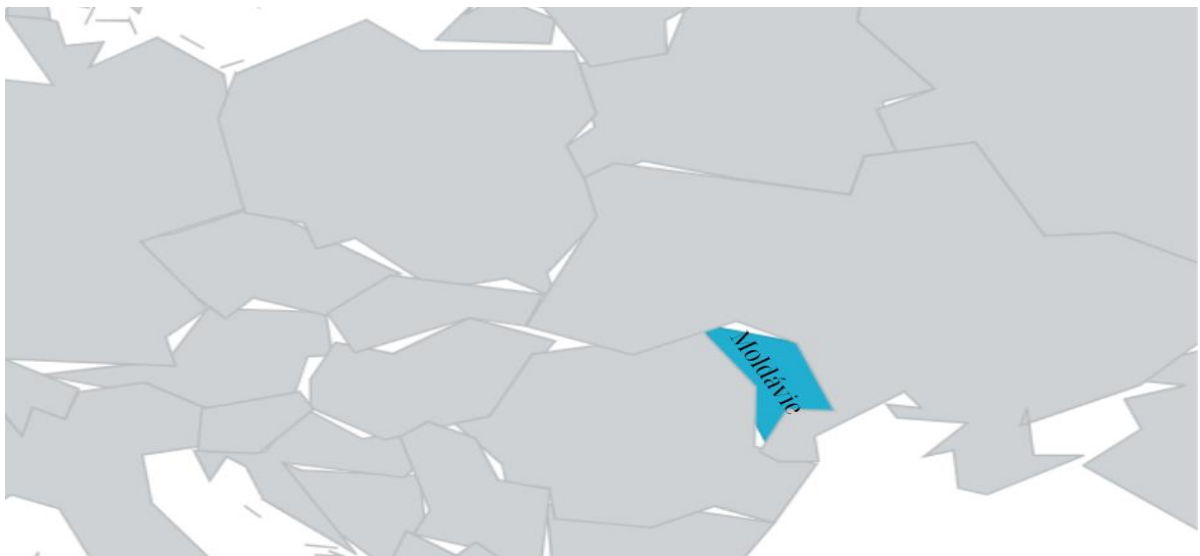
---

⁹⁵ Eurojust: Eurojust's Cooperation with Georgia and the South Caucasus Region. Eurojust 2019. [online] [cit. 14. 07. 2023] Dostupné na: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2019-03/2019-03-29_Eurojust-cooperation-with-South-Caucasus-States-QA_EN.pdf.

⁹⁶ SAAKASHVILI, Mikhail. *Law of Georgia* no 536 of 21th November 2008 *On private security activities*.

5.3 Moldavská republika

Dnešní Moldavská Republika zahrnuje část území historické Moldávie a její současná situace je dána složitým historickým kontextem (Moldavské království zahrnovalo i část dnešního Rumunska a Ukrajiny, mezi světovými válkami bylo území naopak součástí Rumunska, poté na pět desetiletí začleněno do SSSR), polohou na rozhraní tří geologických a politických regionů (střední, východní a jihovýchodní Evropy) i otázkami jazykové a národní identity, kdy část obyvatel se považuje za Rumuny. Stát tvoří nárazníkovou zónu mezi antagonistickými zájmovými politicko-vojenskými strukturami – NATO a Společenstvím nezávislých států. Zároveň je objektem mocenských zájmů Ruské federace mající sklon považovat zejména území Podněstří za „své“ a podporující „autonomii“ (ale de facto závislost na Rusku) separatistické Podněsterské moldavské republiky.⁹⁷

Obrázek 4: Mapa Moldávie

Zdroj: Vlastní Zpracování

---

⁹⁷ KOŠIR, Jon. *The Perspectives of Transnistria in the Light of Russian Invasion on Ukraine*. European Journal of Geopolitics No.10/2022: 48-74.

KING, Charles. *The Moldovans: Romania, Russia, and the Politics of Culture*. Stanford: Hoover Institution Press, 2013. s. 179-208. ISBN 0817997938

Politicko-vojenská situace vygradovala na jaře roku 2022 invazí vojsk Ruské federace na svrchované území Ukrajiny. To s sebou přineslo jednak příliv uprchlíků z Ukrajiny na území sousedního Moldavska, jednak zesílení obav, že právě Moldavská republika může být dalším cílem ruské agrese. Moldavsko se začalo stále více distancovat od SNS (jehož je formálně stále členem a z nějž již dříve, v souvislosti s ruskou anexí Krymu, vystoupila Ukrajina) a 3. března 2022 podalo žádost o přijetí do EU. Ohledně členství ve vojenských organizacích zachovává stát neutralitu ustavenou článkem 11 ústavy.⁹⁸

To vše se odráží i ve formě spolupráce Moldavska s evropskými institucemi na poli bezpečnostních složek.

Oficiální bezpečnostní složky Moldavské republiky sestávají z ozbrojených sil v gesci ministerstva obrany Moldavské republiky a civilních složek podřízených ministerstvu vnitra Moldavské republiky. Ministerstvu vnitra podléhá zejména:

- Generálního policejní inspektorát (Inspectoratul General al Poliției)
- Generální inspektorát pohraniční stráže, resp. v doslovném překladu pohraniční policie (Inspectoratul General al Poliției de Frontieră).
- Generální inspektorát pro mimořádné situace (Inspectoratul General pentru Situații de Urgență)
- Generální inspektorát karabiníků (Inspectoratul General de Carabinieri)
- Vnitřní ochranná a protikorupční služba (Serviciul protecție internă și anticorupție)
- Generální inspektorát pro migraci (Inspectoratul General pentru Migrație)⁹⁹

Jednotky karabiníků jsou přítom, přes svou podřízenost ministerstvu vnitra, složkami ozbrojených sil. Rovněž pohraniční stráž byla až do roku 2012 součástí ozbrojených sil.¹⁰⁰

---

⁹⁸ Parlamentul Republicii Moldova. Constituția Nr. 1 din 29-07-1994: *Constituția Republicii Moldova*.

⁹⁹ Stránky Ministerstva vnitra Moldavské republiky. <https://www.mai.gov.md/>. [online] [cit. 12. 07. 2023]

5.3.1 Ozbrojené síly Moldavské republiky

Základní vojenská doktrína Moldavské republiky pochází z roku 1995 a je do značné míry ovlivněna její ústavně vyhlášenou trvalou neutralitou, má výlučně obranný charakter. Jejím hlavním cílem je udržet obranyschopnost státu, zajistit vojenskou bezpečnost lidu a státu, předcházet válkám a ozbrojeným konfliktům prostřednictvím mezinárodního práva, v souladu se zásadami respektování svrchovanosti, nezávislosti a nevměšování se do vnitřních záležitostí jiných států.

Ozbrojené síly se skládají z Národní armády, Pohraniční stráže a četnictva označovaného jako karabiníci (Trupele de Carabinieri)¹⁰¹. Ozbrojené síly nejsou nikterak početné, odhadem jde o cca 5 000 osob.¹⁰²

Dle vojenské doktríny přijaté moldavským parlamentem 6.6. 1995 Moldavská republika:

- nepřipouští válku (s výjimkou případů sebeobrany) jako prostředek k dosažení politických cílů;
- prosazuje mírovou zahraniční politiku;
- zajišťuje svou vojenskou bezpečnost, aniž by byla dotčena bezpečnost jiných států a obecná bezpečnost;
- nedovoluje použití svého území k agresivním akcím proti jiným státům a k rozmístění cizích vojsk, s výjimkou případů stanovených v mezinárodních dohodách o rozmístění mírových sil.

---

¹⁰⁰ Historie Sborů karabiníků. <https://carabinier.gov.md> [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné na: <https://carabinier.gov.md/ro/content/repere-istorice-1>

¹⁰¹ Parlamentul Republicii Moldova. *Hotărîre* Nr. 482 din 06.06.1995 privind *Doctrina militară a Republicii Moldova*.

¹⁰² KLEIN, Margarete. *Russia's military policy in the post-Soviet space: Aims, instruments and perspectives*. SWP Research Paper, No. 1/2019, Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP), Berlin, <https://doi.org/10.18449/2019RP01>.

- považuje všechny státy a mezinárodní organizace za partnery při udržování mezinárodního míru a bezpečnosti a při předcházení ozbrojeným konfliktům, jejichž politika nepoškozuje její zájmy a není v rozporu s Chartou OSN.
- nepovažuje žádný stát za svého nepřítele;
- nevznáší územní nároky vůči jiným státům a nepřijímá žádné územní nároky vůči sobě;
- nepodnikne vojenskou akci jako první.

Potenciálními zdroji vojenského ohrožení mohou být:

- územní nároky jiných států;
- pokusy zasahovat do vnitřních záležitostí, destabilizovat vnitropolitickou situaci v republice;
- přítomnost cizích vojsk na území republiky;
- činnost separatistických organizací, orientace na ozbrojené narušení územní celistvosti republiky;
- vytváření nelegálních vojenských formací.

Vrchní vedení ozbrojených sil vykonává prezident Moldavské republiky, parlament a vláda; specializovanou ústřední státní správu vykonávají ministerstva, v jejichž strukturách působí vojenské jednotky a instituce; vojenské vedení vykonává Generální štáb Národní armády, Odbor vojsk Pohraniční stráže a Odbor vojsk karabiníků.¹⁰³

Doplňování ozbrojených sil probíhá na základě smíšeného principu - jak odvodem branců, tak na základě smlouvy, s postupným přechodem v budoucnu na plnohodnotné profesionální jednotky. V současnosti stále platí povinnost 12měsíční základní vojenské služby pro muže ve věku 18 až 27 let, přičemž službu

---

¹⁰³ Parlamentul Republicii Moldova. *Hotărîre* Nr. 482 din 06.06.1995 privind *Doctrina militară a Republicii Moldova*.

mohou absolvovat buď v Národní armádě, u karabiníků popřípadě u pohraniční stráže. Původní plány od roku 2021 povinnou vojenskou službu zrušit¹⁰⁴ se zatím, v souvislosti se současnou bezpečnostní situací, nerealizovaly.

5.3.2 Policie Moldavské republiky

V období Sovětského svazu ve všech členských republikách, včetně Moldavské SSR, funkce pořádkových sil jednotně zajišťovaly milice. Dne 13. září 1990 vláda nově vyhlášené Moldavské republiky přijala rozhodnutí č. 321 "O reformě orgánů Ministerstva vnitra Moldavské republiky", které stanovilo vytvoření policejního oddělení a okresních policejních stanic. Místo milice tedy zaujaly nové orgány Ministerstva vnitra.¹⁰⁵ Dne 18. prosince 1990 přijal parlament Moldavské republiky zákon o policii. Ihned po schválení zákona byl zahájen rozsáhlý proces restrukturalizace, modernizace a zřizování orgánů vnitra. Policie Moldavské republiky se stala institucí, která je založena na demokratických principech, slouží občanům a jejímž cílem je chránit základní hodnoty společnosti. Potřeba policejní reformy byla dána nejen snahou Moldavska o evropskou integraci, ale také nutností urychleně řešit řadu problémů ve fungování systému vnitřních věcí a činnosti policie.

Proto byl 27. prosince 2012 schválen nový zákon (č. 320) o činnosti policie a postavení policistů, který vstoupil v platnost 5. března 2013.¹⁰⁶

Podle nových ustanovení zákona byla policie organizována na Generální inspekci policie, specializované útvary a územní útvary, které jsou určeny k ochraně základních práv a svobod osob prostřednictvím činností při udržování, zajišťování

---

¹⁰⁴NESUTU, Madalin. Moldova to Scrap Compulsory Military Service by 2021. <https://balkaninsight.com> [online] [cit. 14. 07. 2023]. Dostupné na: <https://balkaninsight.com/2018/09/21/moldova-to-dismiss-compulsory-military-service-by-2021-09-21-2018/>.

¹⁰⁵ Guvernul Republicii Moldova. *Hotărîrea nr. 321 din 13. 09. 1990 Cu privire la reforma organelor Ministerului Afacerilor Interne al RSS Moldovenești.*

¹⁰⁶ Parlamentul Republicii Moldova. *Lege Nr. 320 din 27-12-2012 Cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului.*

a obnovování veřejného pořádku a bezpečnosti, předcházení, vyšetřování a odhalování trestných činů a přestupků.

Složkami Generálního policejního inspektorátu Moldavské republiky jsou:

Národní inspektorát pro vyšetřování

Národní inspektorát veřejné bezpečnosti

Ředitelství pro ochranu svědků

Zvláštní policejní útvar Fulger

Generální ředitelství trestního stíhání

Centrum forenzních technických a kriminalistických expertíz

Ředitelství pro mezinárodní policejní spolupráci

Ředitelství technicko-materiálního zabezpečení

Ředitelství pro interakci v oblasti spravedlnosti

Ředitelství kynologie¹⁰⁷

Z výše uvedeného je patrné, že v současné podobě policie Moldavské republiky pokrývá všechny úkoly běžně spadající do kompetence policejních sborů v evropských státech. Pouze pohraniční stráž, přesto, že má „policii“ v názvu, spadá pod samostatný inspektorát nezávislý na policii a armádě.

5.3.3. Oddíly karabiníků

Trupele de Carabinieri jsou, jak už bylo uvedeno v předmluvě podkapitoly, de facto četnickým sborem, spadajícím mezi složky ozbrojených sil, ale zároveň pod administraci Ministerstva vnitra. Díky příslušnosti sboru k ozbrojeným silám mohou v jeho řadách někteří branci odsloužit povinnou základní vojenskou službu, většinu příslušníků však tvoří profesionálové. Jejich úkolem je, v součinnosti s policií nebo samostatně dohlížet na veřejný pořádek, ochranu práv, svobod a majetku občanů.

---

¹⁰⁷ Stránky Policie Moldavské republiky: <http://www.igp.gov.md/ro>. [online] [cit. 12. 07. 2023].

Za den vzniku karabiniérských jednotek lze pokládat 12. prosinec 1991, kdy byl parlamentem schválen a prezidentem Moldavské republiky podepsán zákon č. 806-XII o karabinících (vnitřních jednotkách ministerstva vnitra. Základem sboru se stalo bývalé Ředitelství vnitřních vojsk Ukrajinské a Moldavské SSR. Součástí sboru je i rota čestné stráže.

Hned v roce svého vzniku byli karabiníci nasazeni, a také zaznamenali první oběti na životech při výkonu povolání, v rámci uklidňování nepokojů v Podněstří. Ale mnohokrát se podíleli také na odstraňování následků přírodních katastrof.¹⁰⁸

5.3.4 Moldavská Zpravodajská a bezpečnostní služba

I v Moldavsku fungoval v sovětské éře „Výbor státní bezpečnosti“ (KGB) podléhající vedení v Moskvě. Po získání nezávislosti v roce 1991 se přeměnil v Ministerstvo národní bezpečnosti.

Dnes je oficiální státní zpravodajskou službou Serviciul de Informații și Securitate (SIS), organizace, která na základě zákona č. 753 z roku 1999 původní Ministerstvo národní bezpečnosti nahradila. V souvislosti s tím se také roku 2000 osamostatnila pohraniční stráž, spadající původně pod Ministerstvo národní bezpečnosti, v současnosti náleží (od roku 2012) do kompetence ministerstva vnitra.¹⁰⁹

SIS je státním orgánem specializovaným na zajišťování národní bezpečnosti prováděním všech vhodných zpravodajských a kontrarozvědných opatření, shromažďováním, zpracováváním, ověřováním a využíváním informací nezbytných k poznání, předcházení a potírání jakéhokoli jednání, které představuje, podle zákona vnitřní nebo vnější ohrožení nezávislosti, svrchovanosti, jednoty, územní celistvosti, ústavního pořádku, demokratického vývoje, vnitřní bezpečnosti státu, společnosti a občanů, státnosti Moldavské republiky, stabilního fungování odvětví

---

¹⁰⁸ Historie Sborů karabiníků. <https://carabinier.gov.md> [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné na: <https://carabinier.gov.md/ro/content/repere-istorice-1>

¹⁰⁹ Historie Pohraniční stráže Moldavské republiky. <http://border.gov.md> [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20140128064934/http://border.gov.md/index.php/ro/politia-de-frontiera/istoria>.

národního hospodářství zásadního významu, a to jak na území Moldavské republiky, tak v zahraničí.¹¹⁰

5.3.5 Soukromé bezpečnostní agentury v Moldavsku

Co do propojenosti soukromého bezpečnostního sektoru s bývalými i stávajícími příslušníky oficiálních bezpečnostních složek, jakož i s ministerstvem vnitra a některými politiky, je Moldavsko typicky postsovětským státem. Třebaže zákonný rámec pro soukromý bezpečnostní sektor existuje již od roku 2003¹¹¹, přičemž oprávnění pro soukromou bezpečnostní činnost vydává zvláštní orgán ministerstva vnitra a školení pracovníků pro detektivní a bezpečnostní činnost provádí specializovaná střediska zřízená vládou, prostor pro korupci a ilegální propojení veřejných institucí se soukromými společnostmi je zřejmě v této oblasti velký, situace je navíc ztížena omezeným dohledem nad tímto sektorem v separatistickém Podněstří.¹¹² Zejména v roce 2010 vzbudila znepokojení snaha tehdejšího ministra vnitra využít soukromých bezpečnostních organizací ke své podpoře v parlamentních volbách.¹¹³

Po pádu komunistické vlády v roce 2015 se situace paradoxně ještě o něo zhoršila, když soukromé bezpečnostní služby získaly povolení střežit i státní instituce, což umožnilo několika nejvlivnějším agenturám získat v letech 2016-2019 velké zakázky a také poměrně silné mocenské postavení. V posledních letech sílí snahy tuto

---

¹¹⁰ Parlamentul Republicii Moldova. *Lege Nr. 753 din 23-12-1999 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova.*

¹¹¹ Parlamentul Republicii Moldova. *Lege Nr. 283 din 04-07-2003 privind Activitatea particulară de detectiv și de pază.*

¹¹² South Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons. *SALW and Private Security Companies in South Eastern Europe: A Cause or Effect of Insecurity?* SEESAC 2005. s. 61-67. ISBN: 86-7728-007-3.

¹¹³ LAZUR, Dumitru. *Moldova's Past, present merge in private security sector. Organized Crime and Corruption Reporting Project, 2010. [online] [cit.14. 07. 2023] Dostupné na: <https://www.occrp.org/en/security-chaos/moldovas-past-present-merge-in-private-security-sector>.*

pololegální až ilegální činnost soukromých bezpečnostních agentur a jejich bossů omezit.¹¹⁴

---

¹¹⁴ SAVITCHI, Julieta. Mai state institutions, guarded by security companies with criminal past close to Vlad Plahotniuc and of „the thief in law“ Makena. Anticoruptie - Centrul de Investigatii Jurnalistiche, 2019. [online] [cit. 14. 07. 2023] Dostupné na: <https://anticoruptie.md/en/investigations/justice/main-state-institutions-guarded-by-security-companies-with-criminal-past-close-to-vlad-plahotniuc-and-of-the-thief-in-law-makena>.

5.4 Závěr praktické části práce

Pokud bylo možno provést alespoň částečné srovnání v oblasti ozbrojených složek, pak zejména Arménie vykazuje určité charakteristiky rozvojových států, například relativně vysokou militarizaci, počet příslušníků ozbrojených sil, v poměru k celkové populaci a zároveň nízkou úroveň materiálního vybavení. Státy bez vlastního přístupu k moři tradičně kompenzují absenci vojenského loďstva většími investicemi do letectva. Ovšem srovnáme-li např. jako dva vnitrozemské státy ČR a zhruba 3x menší (co do rozlohy i počtu obyvatel) Arménii, má ČR velmi podobný počet příslušníků ozbrojených sil, ale několikanásobně větší a mnohem modernější letectvo – souvisí opět i se spoléháním na vojenskou pomoc NATO. Poněkud personálně naddimenzovaná a materiálně nedovybavená je dle dostupných údajů i gruzínská armáda, která se však odklonila od spolupráce s obrannými strukturami bývalé SSSR a spoléhá v tomto ohledu na mezinárodní spolupráci spíše se západními zeměmi, proto lze očekávat i postupnou modernizaci výzbroje a výstroje.

Oba státy, Arménie i Gruzie, také dosud uplatňují povinnou základní vojenskou službu, i když existuje, například v porovnání se stavem v Československu resp. ČR před rokem 2004¹¹⁵, široká škála zákonem uznaných okolností pro odklad popř. prominutí vojenské služby – rodinné, zdravotní důvody, jakož i – pro demokratické země poměrně neobvyklá – možnost uhrazení určité finanční částky. Skutečná možnost vyhnout se odvodu však, vzhledem k vysoké úrovni korupce, často závisí především na finančních možnostech a kontaktech.

V Gruzii již je podle všeho nastoupena cesta k plně profesionální armádě. Nejblíže k ní země byla zřejmě v roce 2016, kdy usilovala o zrušení povinné vojenské služby, aby ji za poněkud nejasných okolností a zřejmě na základě kritiky z různých

---

¹¹⁵ Srov. např. již zrušený Zákon č. 218/1999 Sb. – *Zákon o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech (branný zákon)*. (V současné době nahrazen zákonem 585/2004 Sb.).

míst opět zavedla. Pokud však Gruzie zahájí proces vstupu do NATO, právě modernizace a profesionalizace armády zřejmě bude jednou z hlavních podmínek.

Situace v Moldavsku se pak z linie většiny ostatních postsovětských států vymyká právě deklarovaným neutrálním statusem. Ozbrojené síly, mající výhradně obranný charakter, tak dosahují relativně nízké početnosti v poměru k velikosti území i populace. O to větší musí být pocit ohrožení nedávnou ruskou agresí vůči (formálně rovněž neutrální) Ukrajině, a zajisté i tato skutečnost přispěla k tomu, že se zatím odkládá plánované zrušení povinné základní vojenské služby a plná profesionalizace armády. Profesionalizace a modernizace však bude pravděpodobně nevyhnutelná, pokud si má země ve své složité geograficko-politické pozici zachovat obranyschopnost. Je také otázkou, zda Moldavská republika i za současné situace bude trvat na svém neutrálním statusu a případně do jaké míry se pak bude snažit posílit dohody o spolupráci např. s EU i v oblasti bezpečnosti. Sledování současného vývoje v Moldavsku by mohlo poskytnout i částečnou odpověď na otázku, jak by se asi vyvíjela situace v České republice (která je rovněž relativně malým a vnitrozemským státem), kdyby se v minulosti rozhodla pro určitou formu neutrality a nevstoupila do NATO, respektive zůstala celkově mimo nadnárodní obranné organizace. V současné době již zvrácení aktuálního stavu a vystoupení ČR z NATO zřejmě mnoho podporovatelů nemá a stále větší sblížování Gruzie (ale vlastně i dosud prorusky orientované Arménie) s NATO a Společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU ukazuje, že by se středoevropské státy měly své současné bezpečnostní pozice držet.

Regionální i historická specifika se odráží i v organizaci a celkové roli policie v rámci zde porovnávaných států. V období Sovětského svazu většinu pravomocí, náležejících v demokratických státech policii, vykonávala v Arménii, Gruzii a Moldavsku po sovětském vzoru organizovaná milice. Nejspíš i tato okolnost, spolu s celkově vysokou mírou korupce, nepotismu a silnými klanovými vazbami zejména v oblasti Zakavkazska, přispívají v těchto zemích k celkově nižší důvěře v policii a k jejímu slabšímu postavení, než má ve standardních vyspělých zemích. Zejména

v prvních postsovětských letech zřejmě často reforma a reorganizace pořádkových složek spočívala především ve formální změně názvu z „milice“ na „policii“.

V Arménii pak bylo tempo změn a přibližování organizační struktury běžné v západních státech obzvláště pomalé. Jmenovitě policie v pravém smyslu zde vznikla až roku 2002 a teprve od roku 2023 je podřízena, nově zřízenému či spíše obnovenému a reformovanému, ministerstvu vnitra tak, jak je v demokratických státech obvyklé. I v Gruzii došlo k výrazné reformě policie (spolu s očištěním celého bezpečnostního sektoru od všudypřítomné korupce) až více než 10 let po vyhlášení nezávislosti na Sovětském svazu. Na druhé straně razance, s níž byly tyto změny provedeny (zrušení a nové vytvoření celých ministerstev, výrazné navýšení platů novým zaměstnancům) může posloužit jako příklad dobré praxe – ne-li pro vyspělé státy, kde je již policie na poněkud jiné úrovni, tak pro země třetího světa, mající podobný problém s korupcí a nízkým kreditem bezpečnostních složek, s jakým bojovala i Gruzie.

Zřejmě nejdále v oblasti reformy bezpečnostních sborů pokročilo Moldavsko i v souvislosti s úsilím o vstup do Evropské Unie. Pro moldavský bezpečnostní systém je ale navíc charakteristická existence dalšího pořádkového sboru – karabiníků, kteří jsou formálně součástí ozbrojených sil, tj. jedná se o jakousi obdobu četnictva, které má nebo někdy v historii měla většina románských států. Četnictvo měla i meziválečná Československá republika a právě příklad karabiníků může vést k diskusi o smysluplnosti jeho případného znovuoživení. V současné době již však je většina funkcí četnictva nahrazena existencí městských a obecních policí. Snad jen v aktivitě v případě přírodních katastrof české obecní a městské policie za moldavskými karabiníky poněkud zaostávají a jejich působení v této oblasti by mohlo posloužit jako příklad dobré praxe i pro české sbory městských, respektive obecních policí. Je ovšem pravda, že ČR má zřejmě mnohem komplexnější a i efektivnější propojení všech složek bezpečnostních systémů včetně IZS, a pro zvládnutí mimořádných situací přírodního původu rovněž nasazuje i příslušníky ozbrojených sil – v tomto případě Armády ČR.

Také v oblasti zpravodajských služeb se Arménie, Gruzie i Moldavsko musely vyrovnat s desítkami let působení místních organizací z Moskvy řízené nechvalně proslulé KGB. Třebaže po roce 1991 byly organizace KGB bývalé Arménské, Gruzínské a Moldavské sovětské socialistické republiky zrušeny a vytvořeny nové bezpečnostní služby, dodnes je otázkou, nakolik zůstaly provázány s některými osobami či skupinami ze sovětských dob.

Například u jinak prozápadně orientované Gruzie budí obavy a pochybnosti „družba“ tamní Státní bezpečnostní služby s Bezpečnostním výborem Běloruska, a teprve více než 10 let po získání nezávislosti (v letech 2003-2009) zde došlo k důslednému oddělení rolí policie zpravodajských služeb, které je ve většině demokratických států samozřejmostí. V Arménii pak přetrvávají různé organizační relikty předchozího uspořádání, např. podřízení pohraniční strážě Národní bezpečnostní službě, která také donedávna vykonávala funkci Státní ochranné služby. (Ve většině západních států přísluší ochrana významných veřejných činitelů, státních návštěv popř. strategických objektů organizačním složkám policie či ozbrojených sil). V Moldavsku měla Zpravodajská a bezpečnostní služba podobnou kompetenci do roku 2000, kdy byla pohraniční stráž osamostatněna.

Jestliže v kontextu členských zemí EU, včetně České republiky, působí poněkud neobvykle jak podřízení některých bezpečnostních složek zpravodajské službě, tak i např. zasahování zpravodajských služeb do kompetencí bezpečnostních a pořádkových sborů, svědčí to mimo jiné o výrazném prohlubování rozdílů mezi zeměmi v období existence SSSR. Např. země Visegrádu (ČR, Slovensko, Polsko, Maďarsko), které byly sice po více než 40 let ve Východním bloku, avšak ne přímo součástí SSSR, se dědictví komunistických bezpečnostních systémů zbavily poměrně brzy. V ČR tak nyní struktura ozbrojených sil, policie, zpravodajských služeb i dalších složek bezpečnostních systémů odpovídá standardům demokratických evropských států a přes určité výtky jednotlivců i organizací k činnosti zejména Policie ČR by země měla pokračovat v nastoupeném směru a vyvarovat se všech chyb, které lze právě na situaci v bývalém SSSR ilustrovat velmi názorně.

Postsovětské státy se s pozůstatky předchozích struktur vyrovnávají různou rychlostí. V Moldavsku je proces možná o něco snazší díky tomu, že země byla součástí svazu „pouze“ 50 let, zatímco Arménie a Gruzie se s jeho vlivem potýkaly po sedm dekád. Zejména v Arménii srovnání plánů a prohlášení o reformě bezpečnostního systému s realitou napovídá, že proces ani po 30 letech od získání samostatnosti není dokončen a zřejmě ještě dlouho nebude. "

Jestliže oficiální informace o složkách státních bezpečnostních systémů Arménie, Gruzie a Moldavska jsou často dostupné jen s obtížemi, respektive jen v národních jazycích a nezřídka postrádají pravidelnou aktualizaci, pak situace v sektoru soukromých bezpečnostních agentur je ještě méně přehledná. Všem srovnávaným státům je však společné jisté dědictví SSSR, respektive nedostatečně vyspělé demokracie. Jak již bylo uvedeno v kapitole 4, v takovém prostředí soukromé bezpečnostní služby často suplují nedostatečně početnou a vyzbrojenou státní policii a armádu i při ostraze např. státních institucí a také se mohou agentury, respektive jejich majitelé, snadno vymknout demokratickým kontrolním mechanismům a získat významné politicko-mocenské postavení, spojené i se zastrahováním konkurence apod. Tuto situaci a snahy o její řešení lze v námi popisovaných postsovětských republikách dobře vysledovat. Relativně nejméně „afér“ týkajících se propojení soukromých bezpečnostních složek s politikou či organizovaným zločinem je známo z Gruzie, což může být dáno jak její silně prozápadní orientací, tak prostým nedostatkem informací. V Moldavsku snahy o eliminaci těchto negativních jevů zřejmě ještě zesílí v souvislosti s kandidaturou na přijetí do EU. Soukromé bezpečnostní agentury zažívají boom v celosvětovém měřítku a i země západní a střední Evropy v ČR by se měly mít na pozoru, aby v nich komerční bezpečnostní služby nepřekračovaly zákonný rámec, aby se agentury nestaly mocenskými nástroji nelegálních organizací či útočištěm frustrovaných jedinců nespĺňujících podmínky pro přijetí ke státním bezpečnostním složkám. Tak rozsáhlé problémy, jaké mají se soukromým bezpečnostním sektorem východoevropské a rozvojové země, však ve středoevropském prostoru za současné situace nehrozí.

ZÁVĚR

Jak již bylo řečeno v úvodu, určování vlastní bezpečnostní politiky a eliminace hrozeb prostřednictvím složek bezpečnostního systému patří k základním atributům – svrchovaným právům a zároveň i povinnostem každého suverénního státu. Z opačného pohledu – nízká míra vyspělosti, materiálního vybavení a nezávislosti bezpečnostních složek či jejich korupce a provázanost s mocenskými strukturami jsou znaky států s nepříliš vyvinutou demokracií. Tento trend je dobře patrný i napříč různými geografickými a kulturními regiony, kdy se ve struktuře bezpečnostních systémů samozřejmě odráží rozdílné historické dědictví i členství v často navzájem antagonistických nadnárodních obranných strukturách.

Předkládaná bakalářská práce měla za cíl představit hlavní složky bezpečnostních systémů Arménské, Gruzínské a Moldavské republiky, zasadit je do obecného kontextu členění bezpečnostních struktur a porovnat jak mezi sebou, tak i se situací v členských zemích EU a NATO (včetně České republiky). Žádný ze zvolených států zatím ani do jednoho z uvedených společenství přijat nebyl, jsou však shodně účastny na Evropské politice sousedství, tedy systému bilaterálních smluv mezi EU a blízkce spolupracujícími zeměmi. A přesto, že EU sama o sobě není vojenskou organizací, společná hospodářská politika a zejména volný pohyb zboží a osob si vyžádaly určité sblížení i bezpečnostních systémů členských zemí a vznik Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Navíc většina zemí EU je zároveň členy NATO a spoléhá přinejmenším při obraně před vnějšími hrozbami právě na tuto organizaci. Lze tedy předpokládat, že i země v rámci EPS budou mít zájem přiblížit strukturu a úroveň svých bezpečnostních systémů standardům NATO/EU.

Zvolené státy mají krom účasti na EPS více společných rysů – jedná se o relativně malá území, jejichž nezávislost byla po většinu historie ohrožována mocnějšími sousedními říšemi, a která se na dlouhou dobu stala součástí větších státních útvarů – naposledy Sovětského svazu, po jehož rozpadu přetrvávají spory o některé etnicky smíšené enklávy (Náhorní Karabach v Arménii, Abcházie a Jižní Osetie v Gruzii, Podněstří v Moldavsku). Každý ze států však tuto situaci řeší poněkud

odlišným způsobem a dá se říci, že se i vydávají více méně navzájem opačnými směry, třebaže svět již není natolik jednoznačně vojensko-politicky polarizován, jako v dobách existence Sovětského svazu a zejména za studené války.

Například Arménie se tak ocitá v poněkud dvojsečné situaci, kdy, v duchu hesla „Nepřítel mého nepřítele je mým přítelem“, v zemi přetrvává nostalgie po Sovětském svazu a i řadu let po získání nezávislosti se utužují vztahy s někdejší vykořisťovatelem – Ruskem, coby spojencem proti Turecku. To je zde, nepochybně i po historické zkušenosti s osmanskou genocidou Arménů a jako podporovatel Ázerbájdžánu v současném sporu o Náhorní Karabach, vnímáno jako větší zlo než Ruská federace a postsovětské mocenské struktury. Zároveň jsou paradoxně Arménie i zneprátelený Ázerbájdžán členy postsovětského Společenství nezávislých států. Arménská armáda, jejíž materiální zásobování i výcvik jsou úzce vázány na Rusko, se přitom snaží i o spolupráci s NATO, přinejmenším účastí v zahraničních misích. Současná Arménie se tak snaží „hrát na obě strany“ (či spíše na více stran), nepochybně s cílem zajištění vlastní bezpečnosti, která však tímto může naopak utrpět.

Oproti tomu sousední Gruzie právě ve sporu o etnicky smíšená území (Abcházii a Jižní Osetii) vnímá Ruskou federaci jako agresora, od něž se snaží maximálně odklonit a zejména v posledních 10-15 letech drží silně prozápadní kurs, včetně podání žádosti o členství v EU v roce 2022 a úsilí o vstup do NATO. Podobně Moldavsko, přímo sousedící s Ruskem napadenou Ukrajinou a v minulosti také už nejednou ohrožované mocenskými zájmy předchůdců dnešní Ruské federace, sice vzhledem ke svému neutrálnímu statusu nebude v dohledné době usilovat o členství v NATO, ale podalo žádost o členství v EU a zintenzivnilo sblížení s evropskými standardy.

Určitá specifika zvolených států se ovšem projevila již při samotném vyhledávání zdrojů informací o jejich bezpečnostních systémech. Oficiální webové stránky institucí, které by měly sloužit i k jejich mezinárodní prezentaci, často obsahují souvislejší informace pouze v národních jazycích, v případě Arménie je pak

dostupná také řada dokumentů v ruštině, časté jsou odkazy na neexistující, nefunkční nebo dlouho neaktualizované stránky apod. Také kvalitní zahraniční přehledové literatury o státních institucích a bezpečnostních složkách Arménie, Gruzie a Moldavska je poskrovnu, nepochybně i vlivem nepřehlednosti situace v oblasti.

Celkově předkládaná bakalářská práce přinesla podnětné poznatky jak o konkrétních rysech bezpečnostní politiky a bezpečnostních systémů ve zvolených zemích, tak i pro zobecnění vlivu geopolitické polohy a historie na bezpečnostní struktury. Pro Českou republiku a jí podobné státy z toho mimo jiné vyplývá, že pravděpodobně i díky historickým vázbám na západní země, meziválečné zkušenosti se skutečně demokratickým uspořádáním (první Československá republika byla v rámci tehdejší Evropy často dávana za vzor) i schopnosti po roce 1989 se rychle přeorientovat na členství v EU a NATO, se středoevropskému prostoru vyhnuly problémy, s nimiž se dodnes potýkají některé státy na východě a jihovýchodě Evropy. V postsovětském prostoru je však dominantní a přetrvávající vliv blízkosti či přímého sousedství s Ruskou federací. Její mocenské ambice jsou zejména pro Gruzii a Moldavsko jednou z hlavních bezpečnostních hrozeb a zároveň hnací silou dalšího sblížení s EU a NATO, pro Arménii, která se z vlivu Ruska dosud nedokázala vymanit, pak tyto geopolitické aspekty představují jednu z hlavních příčin zaostávání reforem. V tomto ohledu tedy střední Evropa těží ze skutečnosti, že je od Ruska spolehlivě oddělena pásem v současnosti spíše prozápadně orientovaných států (Pobaltské státy coby členové EU a NATO, Ukrajina jako partnerská země EPS). Označení zemí Evropské politiky společenství za „náravníkovou zónu“ tak zejména od vojenské invaze Ruské federace na území Ukrajiny získává na aktuálnosti. Je zjevné, že bipolární uspořádání bezpečnostního a vojenského sektoru z dob studené války dosud zcela nezaniklo, třebaže řada států se nyní nachází v opačném táboře, než za dob SSSR, a třebaže do situace výrazněji zasahují další hráči, kteří v minulosti nebyli jednoznačně členy ani prosovětského, ani prozápadního bloku (např. Turecko a jeho zasahování do situace v Arménii).

Předjímat scénáře dalšího možného vývoje bezpečnostní situace na východním okraji Evropy je nad rámec tohoto textu. Lze jen doufat, že Gruzie a Moldavsko dovedou své reformní úsilí (jehož tempo v posledních letech zrychlilo a jiné státy by si z něj mohly vzít příklad) do zdárného konce, aby se mohly stát plnohodnotnými účastníky EU a její Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. V případě Gruzie potom přichází v úvahu i členství v NATO. Arménie snad bude v dohledné budoucnosti plnit alespoň zmíněnou funkci „nárazníkové zóny“ v rámci Evropské politiky sousedství, a patrně i jakéhosi prostředníka mezi EU/NATO a Ruskem/EUEA/SNS.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CSTO (zkratka **OSKB**; [rusky](#) Организация Договора о коллективной безопасности, ОДКБ)
- Organizace smlouvy o kolektivní bezpečnosti

ČR – Česká republika

EAEU (Eurasian Economic Union) – Eurasijský ekonomický svaz

ENI (European Neighbourhood Instrument) – Soubor cílů a opatření pro realizaci
Politiky Evropského sousedství

EU – Evropská Unie

ENP (European neighbourhood policy) – Evropská politika sousedství

Frontex (Frontières extérieures) – akronym Evropské agentury pro pohraniční a
pobřežní stráž

KGB (v azbuce *КГБ*, [rusky](#) celým názvem *Комитет государственной безопасности* [kamiťét gasudárstvěnoj bězapásnosti]) - Výbor státní bezpečnosti
(SSSR a jeho členských republik)

NATO (North Atlantic Treaty Organization) - Severoatlantická aliance

NDICI (Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument) –
Hlavní finanční nástroj EU pro boj s chudobou v partnerských zemích

PRA (Police of the republic of armenia) – Policie Arménské republiky

SNS (SNS; rusky Содружество Независимых Государств – Sodružestvo
nězavisimych gosudarstv – СНГ) – Společenství nezávislých států

SZBP - Společná zahraniční a bezpečnostní politika (Evropské unie)

SSSR ([rusky](#) *Советский Союз*, *Sovětskij Sojuz*) - Svaz sovětských
socialistických republik

ČSFR- Česká a Slovenská Federativní Republika,

EUTF (European Union Partnerships with African Countries on Migration)-
Partnerství Evropské unie s africkými zeměmi v oblasti migrace)

Seznam obrázků

Obrazek 1: Mapa 16 partnerských států.

Obrazek 2: Mapa Arménie

Obrázek 3: Mapa Gruzii

Obrázek 4: Mapa Moldávie

POUŽITÁ LITERATURA

Monografie:

AVAGYAN, Gagik a HISCOCK, Duncan. *Security sector Reform in Armenia*. London: Safer World, 2005. ISBN 1-904833-07-1.

BALABÁN, Miloš, PERNICA, Bohuslav a kol. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Karolinum 2015. ISBN 978-80-246-3150-9.

BALABÁN, Miloš, STEJSKAL, Libor a DUCHEK, Jan. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1440-3.

BARBEY, Christophe. *Non-militarisation: Countries without Armies. Identification Criteria and first findings*. The Åland Islands Peace Institute 2015. ISBN: 978-15-187-3644-5.

BAUEROVÁ, Helena, HLAVÁČKOVÁ, Hana a VOŠTA, Milan. *Vnitřní a vnější dimenze bezpečnosti Evropské unie*. Praha, 2018. ISBN 978-80-879556-89-2.

BUZAN, Barry, WAEVER, Ole a DE WILDE, Jaap. *Security – A New Framework for Analysis*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1998. ISBN 1555877842.

DE WAAL, Thomas. *Black Garden. Armenia and Azerbaijan through Peace and War*. NYU Press, 2013. ISBN 9780814760321

FOLTZ, Richard. *The Ossetes. Modern-Day Scythians of the Caucasus*. Bloomsbury Publishing, 2021. ISBN 9780755618460.

GAMAĤARIA, Ğemal, Mariam LORTHKIPHANIDZE a AĤALADZE, Lia. *Abcházie v dějinách gruzínského státu*. Přeložil Tomáš DANĚK. Praha: Mezera, 2014. ISBN 978-80-87148-36-5.

GUMEDZE, Sabelo. *Regulation of the Private Security Sector in Africa*. Pretoria: Institute for Security Studies, 2008. ISBN 978-1-920114-56-5.

KING, Charles. *The Moldovans: Romania, Russia, and the Politics of Culture*. Stanford: Hoover Institution Press, 2013. s. 179-208. ISBN 0817997938.

KRULIK, Ondřej a kol. *Obecní policie a privatizace bezpečnosti v evropských zemích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2022 . ISB N 978-80-7380-870-9.

LUTTERBECK, Derek. *The Paradox of Gendarmeries: Between Expansion, Demilitarization and Dissolution*. Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF) 2013. ISBN 9789292222864.

MACEK, Pavel a UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva*. Vyd. 1. Praha: Police history, 2001, s. 38. ISBN 97880866477558.

MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef a MARKO, Michal. *Zpravodajství a zpravodajské služby*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-428-2.

MZV ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky*. Praha, 2023

PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské Unie*. Plzeň 2016. ISBN 978-80-7380-611-8.

South Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons. *SALW and Private Security Companies in South Eastern Europe: A Cause or Effect of Insecurity?* SEESAC 2005. ISBN: 86-7728-007-3.

SVOBODA, Cyril. *Bezpečnostní politika České republiky v mezinárodním kontextu*. Praha 2020. ISBN 978-7251-507-3.

WEISS, Tomáš. *Role policie a armády v Evropské unii: Analýza evropské a národní úrovně s využitím případové studie České republiky*. Praha: Karolinum 2014. ISBN 978-80-246-2388-7.

Články v periodických

ASAL, Victor, CONRAD, Justin a TORONTO, Nathan. *"I Want You! The Determinants of Military Conscription"*. Journal of Conflict Resolution. No 61 (7)/2017: 1456–1481.

KOŠIR, Jon. *The Perspectives of Transnistria in the Light of Russian Invasion on Ukraine*. European Journal of Geopolitics No.10/2022: 48-74.

KLEIN, Margarete. *Russia's military policy in the post-Soviet space: Aims, instruments and perspectives*. SWP Research Paper, No. 1/2019, Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP), Berlin. Doi: 10.18449/2019RP01.

VAN STEDEN, Ronald a Rick SARRE. *The Growth of Private Security: Trends in the European Union*. Security Journal No. 20/2007: 222 – 235. doi: 10.1057/palgrave.sj.8350052.

Zákony a nařízení:

Guvernul Republicii Moldova. *Hotărîrea nr. 321 din 13. 09. 1990 „Cu privire la reforma organelor Ministerului Afacerilor Interne al RSS Moldovenești*.

Parliament of Georgia: *Law of Georgia No. 1444 of 4th October 2013 – Police Law of Georgia* (Anglický překlad). dostupné na: <https://matsne.gov.ge/en/document/view/5640245>.

National Assembly of the Republic of Armenia. *Law of the Republic of Armenia No ZR-6 of 1st March 2012 About private security Activities*. (Anglický překlad).

National Assembly of the Republic of Armenia. *Law of the Republic of Armenia, adopted on 16. September 1998, On Conscription*. (Anglický překlad).

Parlamentul Republicii Moldova. *Constituția Nr. 1 din 29-07-1994: Constituția Republicii Moldova*.

Parlamentul Republicii Moldova. *Hotărîre Nr. 482 din 06.06.1995 privind Doctrina militară a Republicii Moldova*.

Parlamentul Republicii Moldova. *Lege Nr. 320 din 27-12-2012 Cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului*.

Parlamentul Republicii Moldova. *Lege Nr. 753 din 23-12-1999 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova*.

Parlamentul Republicii Moldova. *Lege Nr. 283 din 04-07-2003 privind Activitatea particulară de detectiv și de pază.*

Parliament of the Republic of Armenia. *The law of the Republic of Armenia on Police* from 16.04. 2001, dostupné na: <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1271&lang=eng>.

SAKASHVILI, Mikhail. *Law of Georgia no 536 of 21th November 2008 on private security activities* (English version).

Zákon č. 218/1999 Sb. – *Zákon o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech (branný zákon).*

Zákon č. 585/2004 Sb. – *Zákon o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).*

Internetové zdroje

Články v on-line denících:

„Arménie uzná Náhorní Karabach za součást Ázerbájdžánu, prohlásil premiér“. <https://www.e15.cz> [online] [cit. 14. 07. 2023].

Dostupné na:

<https://www.e15.cz/zahranicni/armenie-uzna-nahorni-karabach-za-soucast-azerbajdzanu-prohlasil-premier-1398347>. *Armenia and Europol sign agreement to combat cross-border serious organised crime*". <https://www.europol.europa.eu> [online] [cit. 14. 07. 2023] Dostupné na: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/armenia-and-europol-sign-agreement-to-combat-cross-border-serious-organised-crime>.

Armenia to Implement Security System Reforms. <https://caucasuswatch.de> [online] [cit. 14. 07. 2023]. Dostupné na: <https://caucasuswatch.de/news/6502.html>.

Compulsory military service reintroduced in Georgian Armed Forces. <https://agenda.ge/en> [online] [cit. 14. 07. 2023].

Dostupné na: <https://agenda.ge/en/news/2017/263>.

MoD: Students will not be subject to mandatory military service.
<https://georgiatoday.ge> [online] [cit. 14. 07. 2023].

Dostupné na:

<https://georgiatoday.ge/mod-students-will-not-be-subject-to-mandatory-military-service/>.

NESCATU, Madalin. Moldova to Scrap Compulsory Military Service by 2021.
<https://balkaninsight.com> [online] [cit. 14. 07. 2023].

Dostupné na: <https://balkaninsight.com/2018/09/21/moldova-to-dismiss-compulsory-military-service-by-2021-09-21-2018/>.

ZEDGINIDZE, Giorgi a ABASHIDZE, Zaza. Military conscription in Georgia - defense of the homeland or free protection? *<https://jam-news.net>*. [online] [cit. 12. 07. 2023].

Dostupné na:

<https://jam-news.net/military-conscription-in-georgia-defense-of-the-homeland-or-free-protection/>.

On-line dostupné studie a zprávy bez ISBN/doi:

DEVLIN, Matthew. Seizing the reform Moment: Rebuilding Georgia's Police, 2004-2009. Princeton: Trustees of Princeton University, 2010. [online] [cit.14. 07. 2023]

Dostupné na:

https://successfulesocieties.princeton.edu/sites/g/files/toruqf5601/files/Policy_Note_ID126.pdf.

EU reproves Belarus walkout from the Eastern partnership.
<https://www.euractiv.com> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

<https://www.euractiv.com/section/europe-s-east/news/eu-reproves-belarus-walkout-from-the-eastern-partnership/>.

GIRAGOSIAN Richard. Paradox of Power: Russia, Armenia and Europe after the Velvet Revolution. European Council of Foreign Relations 2019. [online] [cit. 14. 07. 2023]

Dostupné na:

https://ecfr.eu/publication/russia_armenia_and_europe_after_the_velvet_revolution/.

CHATTARAJ, Romita. UN Experts Welcome Armenia's Commitment to Address Mercenaries and Private Security Companies. The American Society of International Law 2023. [online] [cit.14. 07. 2023] Dostupné na: <https://www.asil.org/ILIB/un-experts-welcome-armenia%E2%80%99s-commitment-address-mercenaries-and-private-security-companies>.

Government of the Republic of Armenia: National Security Strategy of the Republic of Armenia. Jerevan, 2020. <https://www.mfa.am> [online] [cit. 14. 07. 2023].

Dostupné na:

<https://www.mfa.am/filemanager/security%20and%20defense/Armenia%202020%20National%20Security%20Strategy.pdf>.

Eurojust: Eurojust's Cooperation with Georgia and the South Caucasus Region. Eurojust 2019. [online] [cit. 14. 07. 2023]

Dostupné na:

https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2019-03/2019-03-29_Eurojust-cooperation-with-South-Caucasus-States-QA_EN.pdf.

JOHANNES, Nils. Report on Armenia's Private Security Sector. Yerevan, OSCE Office 2009. [online] [cit. 14. 07. 2023]

Dostupné na: <https://www.osce.org/files/f/documents/d/0/75110.pdf>.

LAZUR, Dumitru. Moldova's Past, present merge in private security sector. Organized Crime and Corruption Reporting Project, 2010. [online] [cit. 14. 07. 2023]

Dostupné na:

<https://www.occrp.org/en/security-chaos/moldovas-past-present-merge-in-private-security-sector>.

LINCH, Kevin. Conscription. Mainz: Institute of European History (IEG), 2012.

Dostupné na: <http://ieg-ego.eu/en/threads/alliances-and-wars/war-as-an-agent-of-transfer/conscription>.

PASHIYANAN, Nikol. „The purpose of the changes in the State Protection Service is to further strengthen the service for the benefit of the Republic of Armenia and its security“. Tisková zpráva úřadu předsedy vlády Arménské republiky z 1.7. 2023.

[online] [cit. 14. 07. 2023] Dostupné na: <https://www.primeminister.am/en/press-release/item/2023/07/01/Nikol-Pashinyan-State-Protection-Service/>.

SAVITCHI, Julieta. Mai state institutions, guarded by security companies with criminal past close to Vlad Plahotniuc and of „the thief in law“ Makena. Anticoruptie - Centrul de Investigatii Jurnalistice, 2019. [online] [cit. 14. 07. 2023]

Dostupné na: <https://anticoruptie.md/en/investigations/justice/main-state-institutions-guarded-by-security-companies-with-criminal-past-close-to-vlad-plahotniuc-and-of-the-thief-in-law-makena>.

VALOVAYA, Tatjana. The Republic of Armenia in the Eurasian Economic Union.

First Results. Eurasian Economic Commission, 2018. [online] [cit. 14. 07. 2023]

Dostupné na: https://eec.eaeunion.org/upload/files/paos/library/Armenia_eng.pdf.

Oficiální stránky institucí:

Česká stránka EPS. <https://euroskop.cz/> [online] [cit. 20. 06. 2023]

Dostupné na:

<https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/zahranici-a-bezpecnost/evropska-politika-sousedstvi/>.

Anglická stránka ENP. <https://www.eeas.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].
Dostupné na: https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-neighbourhood-policy_en.

Stránka ENP o Alžírsku. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online]
[cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/algeria_en.

Stránka ENP o Egyptu. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online]
[cit. 20. 06. 2023]. Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/egypt_en.

Stránka ENP o Izraeli. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/israel_en.

Stránka ENP o Jordánsku. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online]
[cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/jordan_en.

Stránka ENP o Libanonu. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online]
[cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/lebanon_en.

Stránka ENP o Palestině. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/palestine_en.

Stránka ENP o Sýrii. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/syria_en.

Stránka ENP o Libyi. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/libya_en.

Stránka ENP o Maroku. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/morocco_en.

Stránka ENP o Tunisku. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/tunisia_en.

Stránka ENP o Arménii. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/armenia_en.

Stránka ENP o Ázerbájdžánu. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/azerbaijan_en.

Stránka ENP o Bělorusku. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/belarus_en.

Stránka ENP o Gruzii. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/georgia_en.

Stránka ENP o Moldavsku. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/moldova_en.

Stránka ENP o Ukrajině. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine_en.

Europol. <https://www.europol.europa.eu> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na: <https://www.europol.europa.eu/about-europol>.

Frontex. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/frontex_cs. [online] [cit. 20. 06. 2023].

EURONEST. <https://www.europarl.europa.eu/euronest/en> [online] [cit. 20. 06. 2023].

Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/euronest/en/members/members>.

Organizace smlouvy o kolektivní bezpečnosti (anglická verze). <https://en.odkb-csto.org/>. [online] [cit. 12. 07. 2023]

Stránka NATO věnovaná vztahům s Arménií. <https://www.nato.int> [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné na: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48893.htm.

Historie Ministerstva vnitra Arménie (anglická verze). <https://mia.gov.az> [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné na <https://mia.gov.az/en/menu/30033/>.

Interpol. <https://www.interpol.int> [online] [cit. 12. 07. 2023].

Dostupné na:

<https://www.interpol.int/Who-we-are/Member-countries/Europe/ARMENIA>.

Stránka Národní bezpečnostní služby Arménie (anglická verze). <https://www.sns.am> [online] [cit. 12. 07. 2023].

Dostupné na: <https://www.sns.am/en/pages/show/main>.

Stránky soukromé bezpečnostní agentury Armobil: <https://www.bodyguard.am/en/>. [online] [cit. 12. 07. 2023]

Historie Ozbrojených sil Gruzie. <https://military-history.fandom.com> [online] [cit. 12. 07. 2023]

Dostupné na:

https://military-history.fandom.com/wiki/Georgian_Armed_Forces#cite_note-1.

Srovnání světových armád. <https://www.globalfirepower.com/> [online] [cit. 12. 07. 2023]

Dostupné na:

https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=georgia.

GPTSC Leaders participate in Georgia-to-Georgia Exchange. Georgia Public Safety Training Center. <https://www.gpstc.org> [online] [cit. 12. 07. 2023].

Dostupné na:

<https://www.gpstc.org/news/gpstc-leaders-take-part-in-georgia-to-georgia-exchange/>.

Stránky Ministerstva vnitra Moldavské republiky. <https://www.mai.gov.md/>. [online] [cit. 12. 07. 2023]

Stránky Policie Moldavské republiky: <http://www.igp.gov.md/ro>. [online] [cit. 12. 07. 2023].

Historie Sborů karabiníků. <https://carabinier.gov.md> [online] [cit. 12. 07. 2023].

Dostupné na: <https://carabinier.gov.md/ro/content/repere-istorice-1>.

Odhady velikosti armád světových zemí. <https://military-history.fandom.com> [online] [cit. 12. 07. 2023].

Dostupné na:

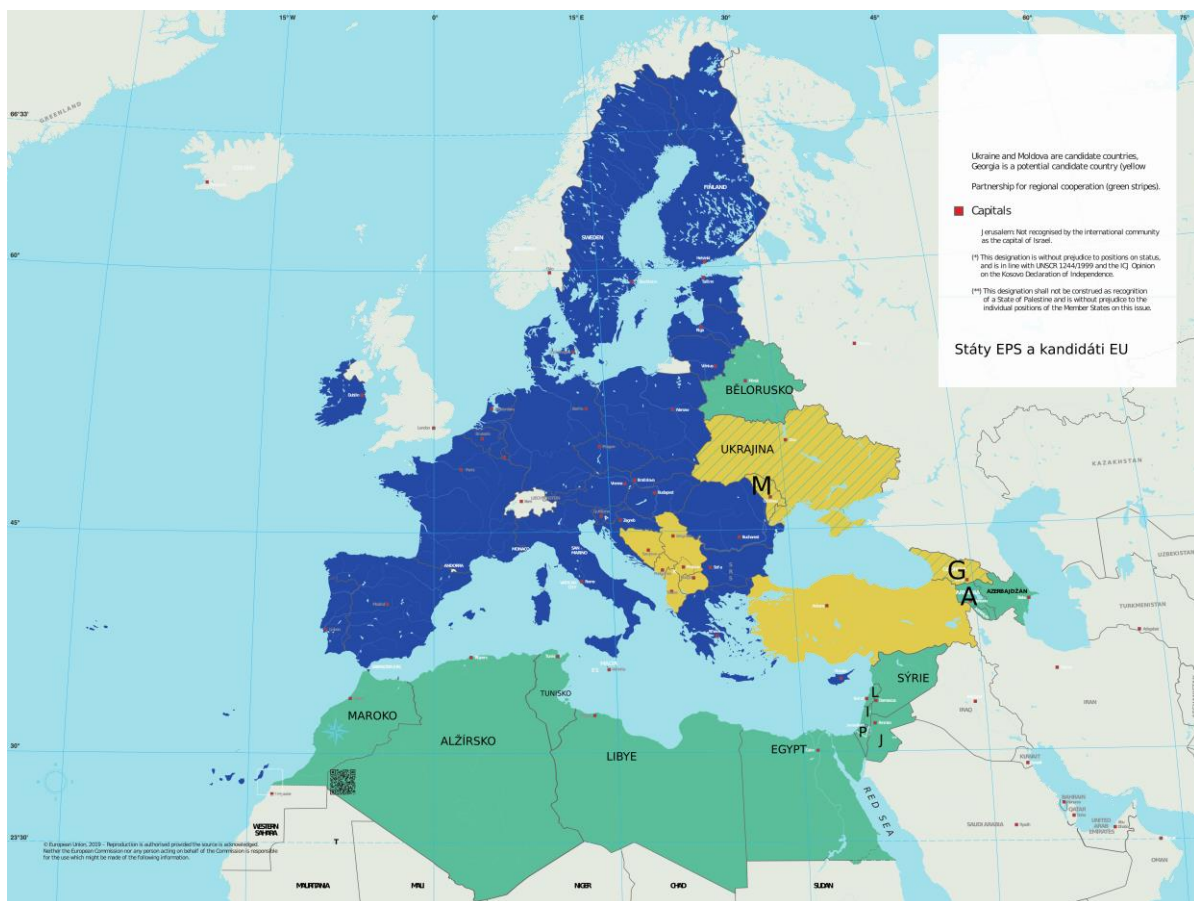
https://military-history.fandom.com/wiki/Georgian_Armed_Forces#cite_note-1.

Historie Pohraniční stráže Moldavské republiky. <http://border.gov.md> [online] [cit. 12. 07. 2023].

Dostupné na:

<https://web.archive.org/web/20140128064934/http://border.gov.md/index.php/ro/politia-de-frontiera/istoria>.

PŘÍLOHY

Obrázek 1: přehledová mapka Evropské politiky sousedství. Modře – členské státy EU, žlutě státy s podanou přihláškou do EU, zeleně státy EPS, šrafovaně – státy EPS ucházející se o členství v EU. A – Arménie, G – Gruzie, I – Izrael, J- Jordánsko, L- Libye, M – Moldavsko. Převzato z: <http://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement> (přeloženo a upraveno)